

Valutaeffekter i sjømatindustrien i 2018

Thomas Nyrud

Om prosjektet

Denne presentasjonen er del av et fireårig FHF-prosjekt med tittelen «Hvordan påvirker valutaendringer prestasjon og konkurranseposisjon i norsk sjømatnæring i perioden 2016-2019?». Prosjektet viderefører metodikk og indikatorer utviklet i et tidligere FHF-prosjekt, der det ble sett på valutaeffekter i sjømatindustrien over perioden 2000 – 2015.

Link til prosjektets hjemmeside (med tidligere leveranser):

<https://fhf.no/prosjektdetaljer/?projectNumber=901325>

Link til tidligere prosjekt for perioden 2000 - 2015:

<https://www.fhf.no/prosjektdetaljer/?projectNumber=901214>

Prosjektets målbeskrivelse

Prosjektet skal bidra til økt kunnskap om hvordan svingninger i den norske kronen påvirker prestasjonen og konkurranseposisjonen til den norske sjømatnæringen. Det skal gi forbedret evne til å predikere konsekvenser av fremtidig valutauro, og gi et årlig valutakorrigert bilde av prestasjonen til sentrale aktører i sjømatnæringen.

Sammendrag

Kronekursen har holdt seg fortsatt svak gjennom 2018 og inn i 2019, til tross for tiltagende vekst i norsk økonomi og to hevinger av styringsrenten det siste halvåret. Den handelsveide valutaindeksen for sjømat endret seg lite fra 2017 til 2018, med en svekking på 1 %. Går vi ned på sektor-, arts- og produktnivå ser vi tilsvarende små endringer i de fleste segmentene. Det anslås et i sum svakt positivt bidrag fra valuta til eksportinntektene i alle de tre store sektorene (hvitfisk, pelagisk, oppdrett).

Kronekursen har utviklet seg noe ulikt mot hhv. euro og dollar. Dette gir blant annet et skille mellom fryste produkter (som ofte er mer eksponert mot dollar) og ferske (som ofte er mer eksponert mot euro). Kronen svekket seg noe mot euro fra 2017 til 2018, mens den styrket seg noe mot dollar. Dette har isolert sett gitt en valutafordel hos ferske produkter relativt til fryste.

Det er gjort noen anslag på hvordan valutakursutviklingen påvirker endringene i eksportverdi fra år til år. Eksportverdien for sjømat økte med 4,8 % fra 2017 til 2018, og vi anslår at denne økningen ville vært på 3,4 % hvis ikke kronen hadde vært noe svakere i 2018 enn året før.

Konkurransesituasjonen mellom norske og utenlandske produsenter påvirkes også av valutakursene. Vi har sett nærmere på tre av våre konkurrenter i de internasjonale sjømatmarkedene; Chile, Island og Skottland.

I Chile har den økonomiske veksten begynt å ta seg opp de siste par årene, blant annet drevet frem av lave rentenivåer. I sammenheng med dette ser vi at den chilenske pesoen har gradvis styrket seg, med en mulighet for videre styrking fremover.

Den islandske kronen har svekket seg jevnt over de siste årene, også mot norske kroner. Dette kommer imidlertid etter en lang periode med stadig sterkere islandsk krone. Islands økonomi har bak seg en periode med formidabel vekst, men denne veksten har nå begynt å avta med nedgang i eksport og investeringer.

Pundet har vært ustabil etter den britiske beslutningen om EU-utmelding i 2016, og fluktuert i takt med forhandlingene og resultatene av disse. Det forventes moderat vekst i britisk økonomi fremover, mye avhengig av brexit-utfallet, og sentralbanken har hevet styringsrenten to ganger siden høsten 2017.

Innholdsfortegnelse

1. Kronekursens utvikling
2. Totalt og per sektor
3. Torsk, hyse og sei
4. Konvensjonelle produkter
5. Sild og makrell
6. Laks
7. Reker
8. Konkurransesituasjonen overfor andre sjømatprodusenter

Forklaring av figurene

Seksjon 2. – 7. inneholder to typer figurer: Valutakursindekser og analyser av eksportverdi.

Valutakursindeksene

Indeksene er et vektet gjennomsnitt av de handelsvalutaene som brukes ved salg/eksport i den delen av sjømatindustrien som indeksen er merket med.

Indeksene er satt med januar 2017 som basetidspunkt (=100). En høyere verdi i indeksen betyr at den handelsvektede kronekursen svekker seg, mens en lavere verdi betyr at den styrker seg. I teksten snakker vi derfor om svekking og styrking av indeksene på samme måte som man ville omtalt en svekking eller styrking av kronekursen.

Én mulig tolkning av indeksen er at den måler utviklingen i internasjonal konkurransekraft hos den delen av sjømatindustrien den beskriver. En høyere indeksverdi vil da indikere forbedret konkurransekraft, mens en lavere verdi indikerer forverret konkurransekraft.

Analyse av eksportinntektene

Dette er en enkel modell som anslår den direkte effekten valutakursendringer har på verdien av sjømateksporten fra år til år. Vi har sett på 2018, som er sammenlignet mot 2017. Modellen er en såkalt kontrafaktisk analyse, der vi sammenligner den reelle utviklingen i eksportverdien (søylene til venstre) med en hypotetisk utvikling der kronekursen holdes fast mellom periodene (søylene til høyre).

1. Kronekursens utvikling

Kronekursens utvikling

Kronekursen holder seg fortsatt svak etter de store endringene vi så i 2014 og 2015. Kronen var svakere enn året før mot euro og britiske pund i 2018, mens den var noe sterkere mot US dollar og hadde en flat utvikling mot japanske yen. Mot slutten av 2018 og inn i 2019 har kronen igjen svekket seg en del mot US dollar, noe den også gjorde mot de tre øvrige handelsvalutaene.

En del av kronesvekkelsen rundt årsskiftet kan forklares av sesongmessige svingninger i valutakursen, og vi ser en tilsvarende topp i kursene/indeksene rundt årsskiftet 2017/2018. Valutaanalytikere forklarer også den fortsatt svake kronen med urolige internasjonale markeder preget av overskrifter som brexit, handelskrig og fallende børser. Dette gir nervøse og risikoaverse investorer som dermed unngår små, volatile valutaer som den norske. Samtidig spår flere meglerhus en sterkere krone utover i 2019 og videre fremover, der de peker på god vekst i den norske økonomien og høyere rentenivåer.

Endret styringsrente

Norges Bank har hevet styringsrenten to ganger i løpet av det siste halvåret, først i september 2018 og deretter i mars 2019. Denne er nå på 1,00 % og vil mest sannsynlig bli hevet ytterligere i løpet av de nærmeste månedene og årene. Kort fortalt gir høyere rentenivåer i Norge det relativt mer attraktivt for utenlandske investorer å plassere sine penger i norske verdipapirer, noe som øker etterspørselen etter norske kroner. Økt etterspørsel gir «høyere pris», i form av at kronen styrker seg.

Endringene i styringsrenten har så langt hatt begrenset effekt på kronens verdi, og den har fortsatt å holde seg svak til tross for analytikernes forventninger. Renteendringen i september hadde en kortsiktig effekt, som vi ser ved at kursene/indeksene i denne presentasjonen viser en «dipp» i oktober. Denne ble imidlertid raskt reversert i påfølgende måneder når kronen svekket seg igjen.

Forklaring av figurene

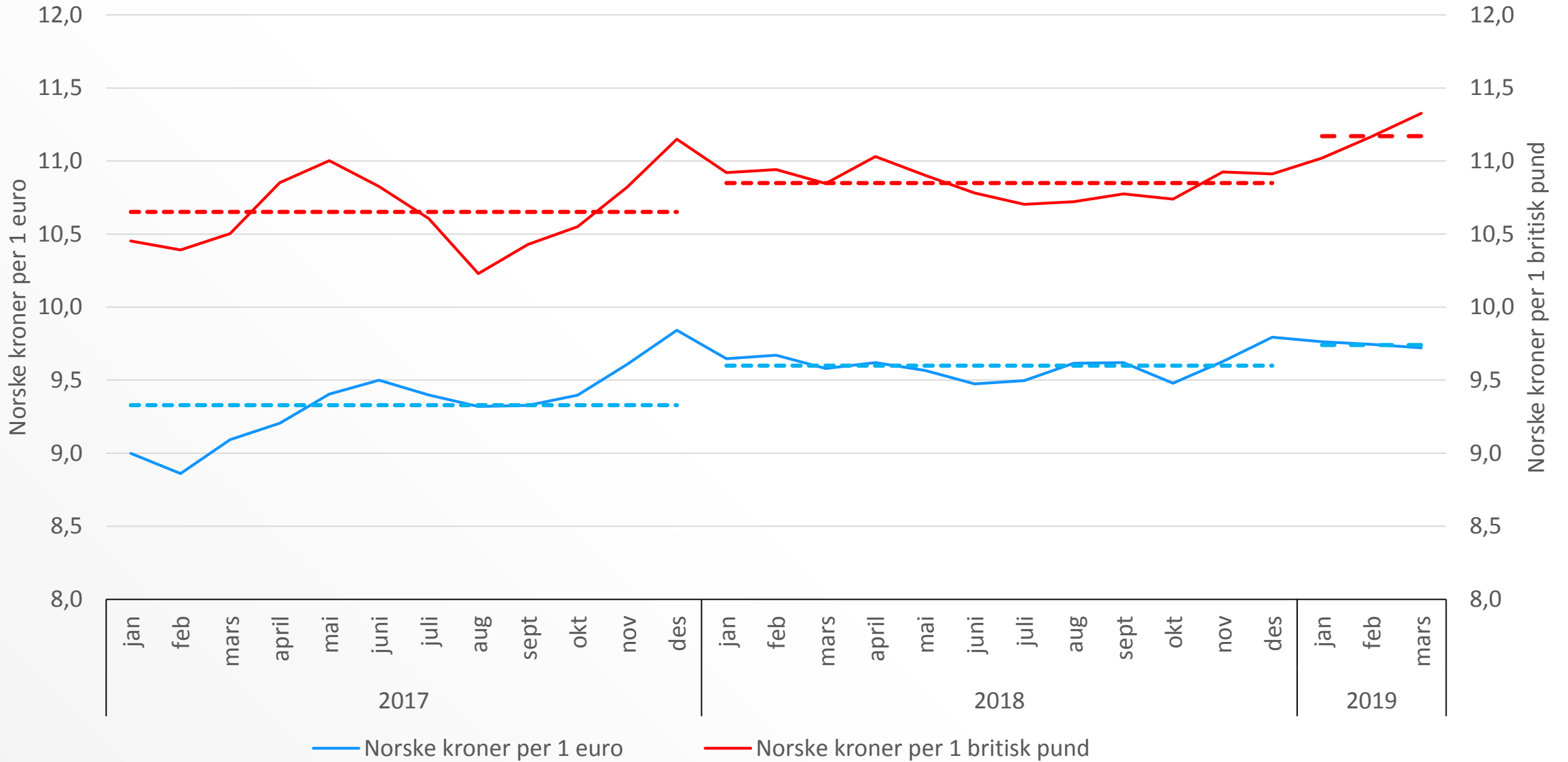
De fire viktigste handelsvalutaene innen norsk sjømateksport er euro, US dollar, britiske pund og japanske yen. Cirka 97 % av eksporten blir gjort opp for i en av disse fire valutaene.

Figurene i denne seksjonen viser vekslingskursen mellom NOK og disse fire valutaene. En høyere verdi i figurene betyr at kronen svekker seg, en lavere verdi at den styrker seg. En svakere krone innebærer at man får flere kroner igjen per euro, dollar osv. Dette er bra hvis man har inntekter i utenlandsk valuta. Samtidig betyr det at man må betale mer i norske kroner for disse valutaene. Dette vil gjøre innkjøp fra utlandet dyrere.

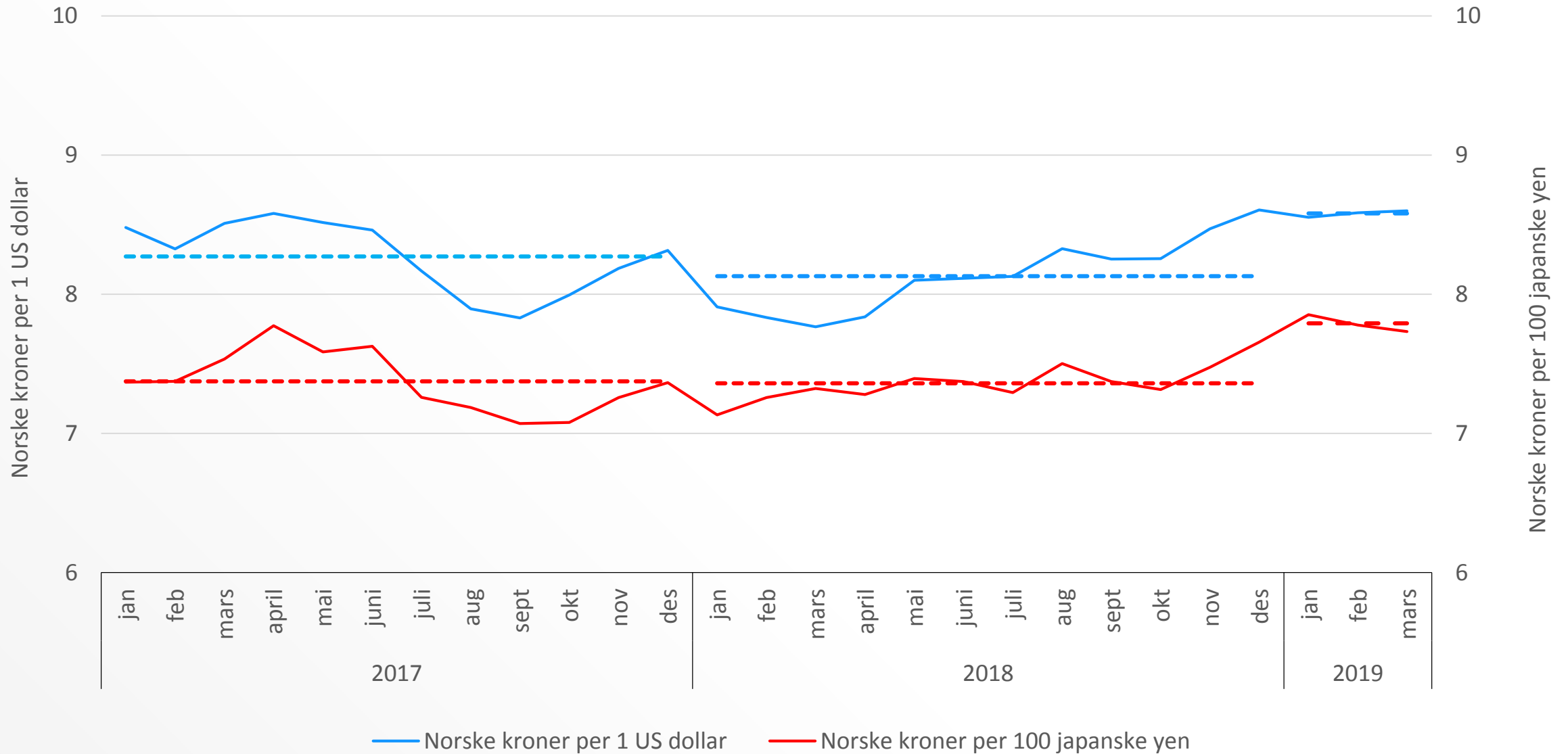
Figurene viser utviklingen på månedsbasis. De stiplede linjene viser vekslingskursen målt som årsgjennomsnitt.

Norske kroner mot euro og britiske pund

Norske kroner mot US dollar og japanske yen

2. Totalt og per sektor

Utviklingen totalt og per sektor

Den samlede indeksen for all sjømateksport endret seg lite fra 2017 til 2018, med en svekking på 1 %. Så langt i 2019 har indeksen vært 4 % svakere enn samme periode i 2018. Eksportverdien for sjømat økte med 4,8 % fra 2017 til 2018, og vi anslår at denne økningen ville vært på 3,4 % med en fast valutakurs fra året før.

På sektornivå ser vi også små endringer i indeksene, hvor de for hvitfisk og oppdrett svekket seg med 1 %, mens den for pelagisk var uendret målt ved årssnittet. Så langt i 2019 har utslaget vært større, med en svekkelse av pelagiskindeksen på 7 % og av hvitfiskindeksen på 5 % målt mot de samme månedene året før. Indeksen for oppdrett har svekket seg 3 % hittil i 2019.

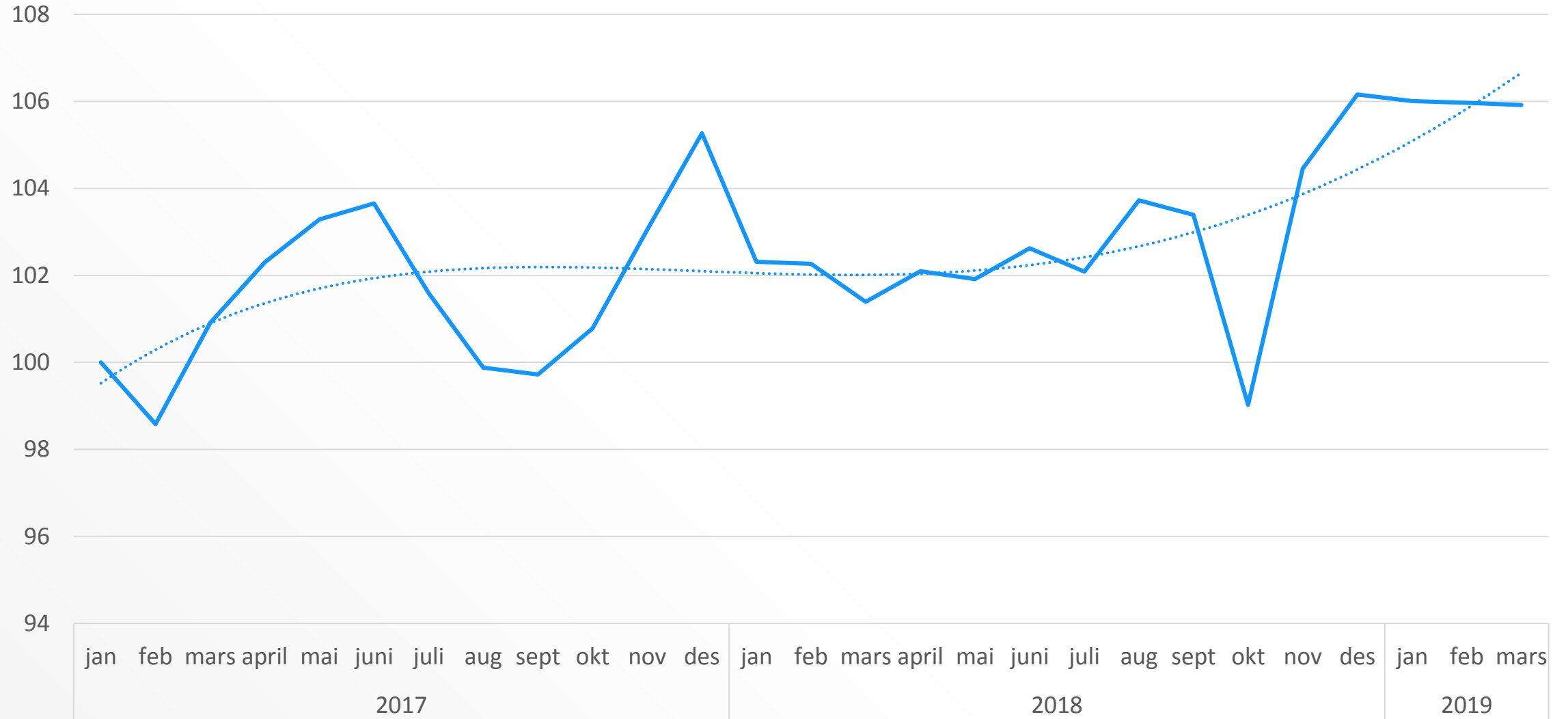
Hvitfiskeksporten hadde en verdiøkning på 3,2 % i 2018. Med fast valutakurs anslår vi at denne økningen ville vært på 1,7 %.

Pelagiskeksporten hadde en verdinedgang på 2,7 % i 2018. Med fast valutakurs anslår vi at denne nedgangen ville vært på 3,7 %.

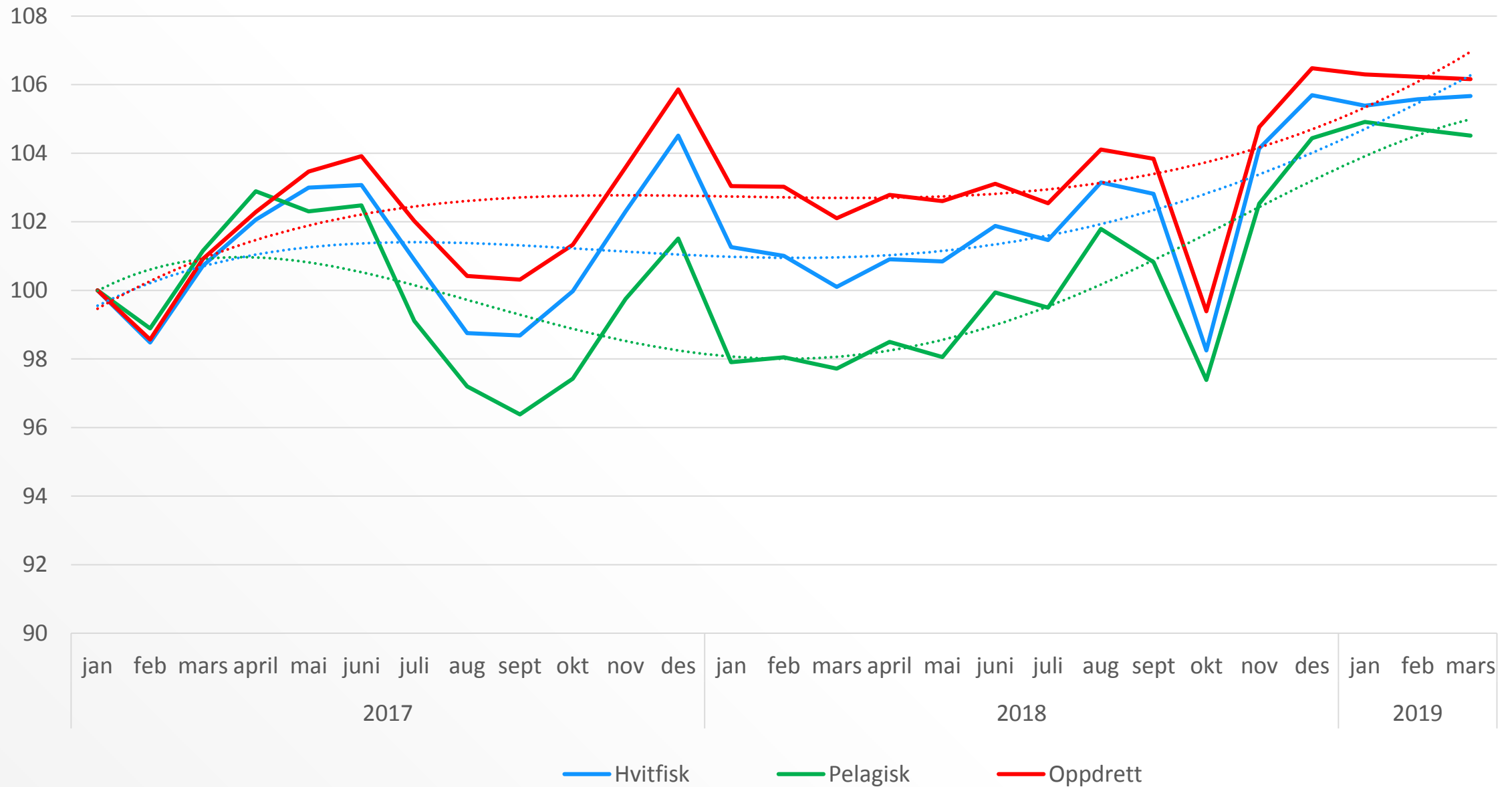
Eksporten av oppdrettsfisk hadde en verdiøkning på 4,9 % i 2018. Med fast valutakurs anslår vi at denne økningen ville vært på 3,4 %.

En fortsatt svak krone har i 2018 bidratt positivt til eksportverdien i alle de tre store sjømatsektorene.

Valutakursindeks - all sjømat

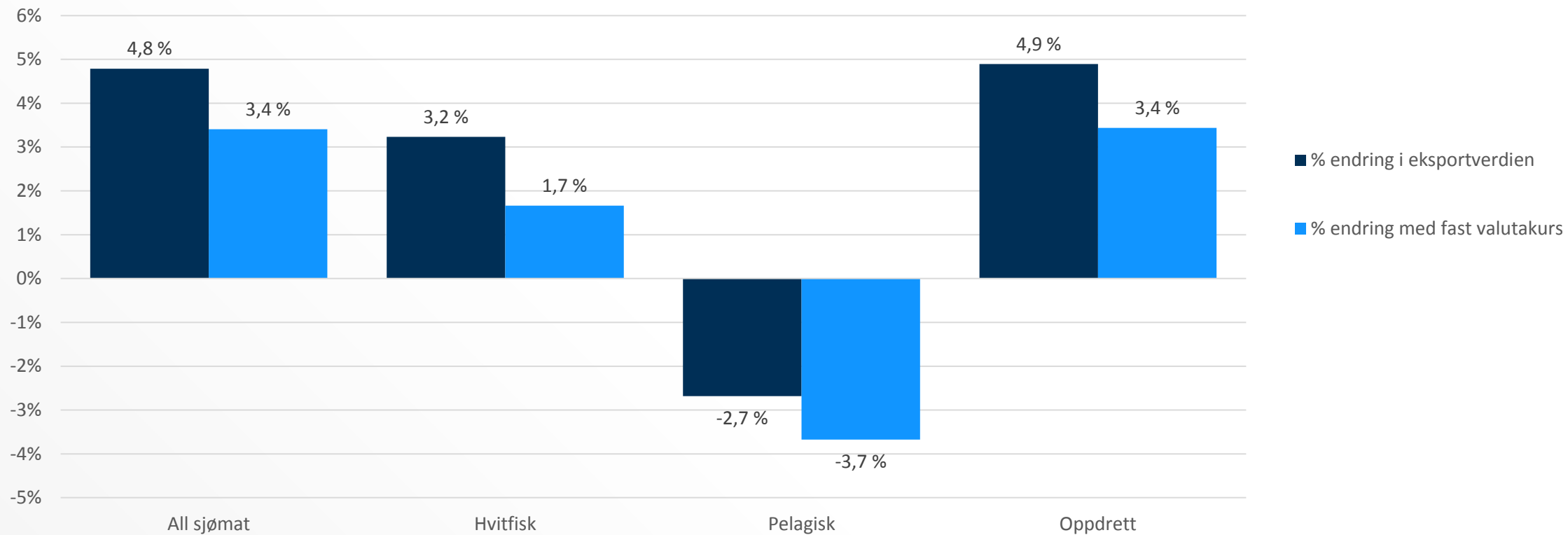

Valutakursindeks - per sektor

Eksportverdi - Totalt og per sektor

Endring 2017 -> 2018

3. Torsk, hyse og sei

Utviklingen innen de største hvitfiskartene

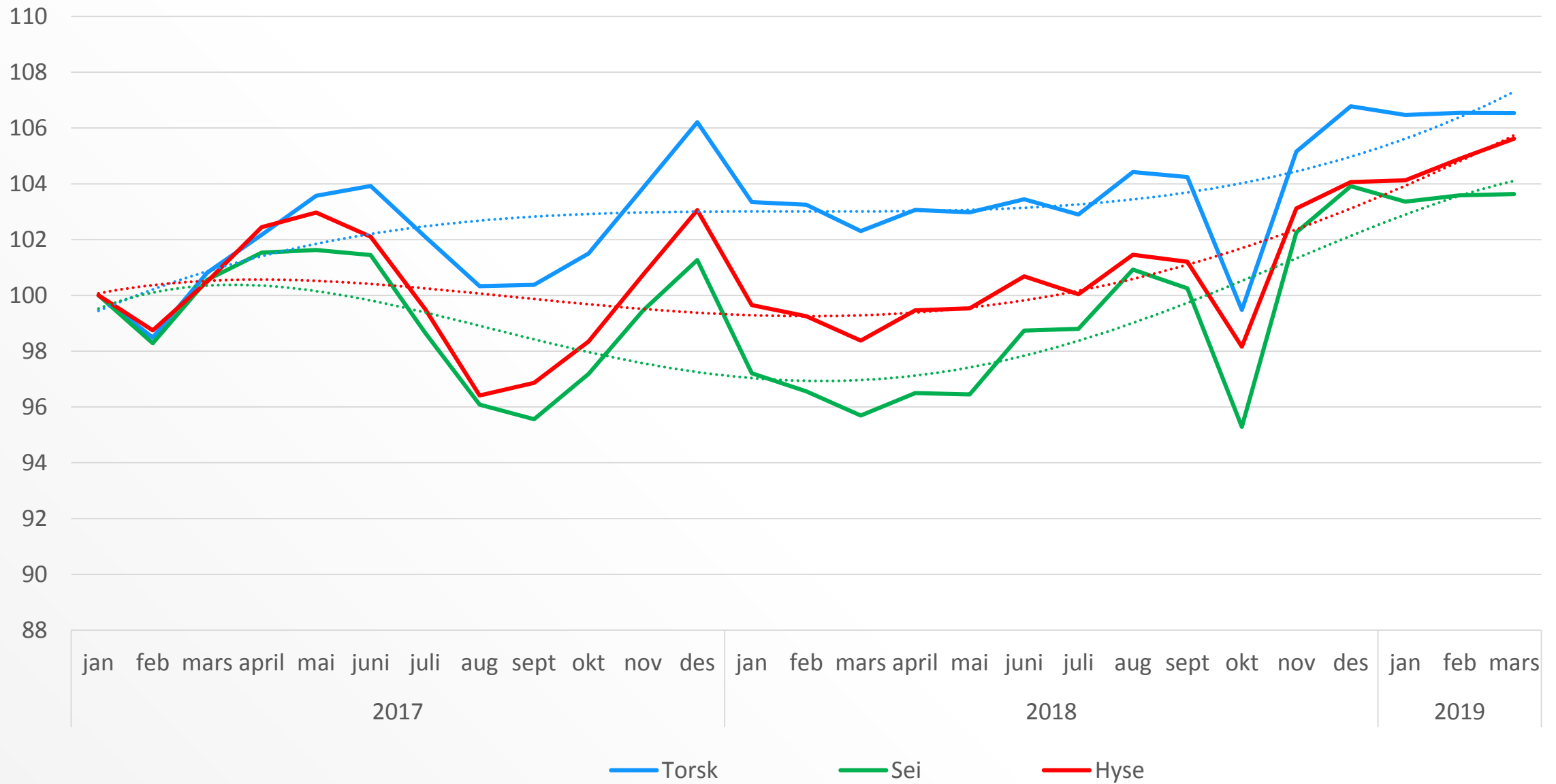
Valutaindeksene for torsk, sei og hyse endret seg lite i 2018 målt ved årssnittet. Hittil i 2019 har de svekket seg med hhv. 3 %, 7 % og 6 % mot samme periode i fjor.

For torsk bidro valuta positivt til eksportverdien for alle de store produktene i 2018. Spesielt ser vi dette for fersk torsk, hvor vår beregning anslår at eksportverdien ville falt med 1,4 % fra året før hvis ikke kronen hadde vært noe svakere vinteren 2018 enn det den var vinteren 2017. I stedet økte eksportverdien for fersk hel torsk med 3,1 %. Både i 2018 og 2019 har vinterfisket etter torsk foregått under en svakere krone enn året før. Hittil i 2019 har spesielt eksporten av fryst hel torsk fått hjelp av kronekursen, med en svekkelse av indeksen på 7 %.

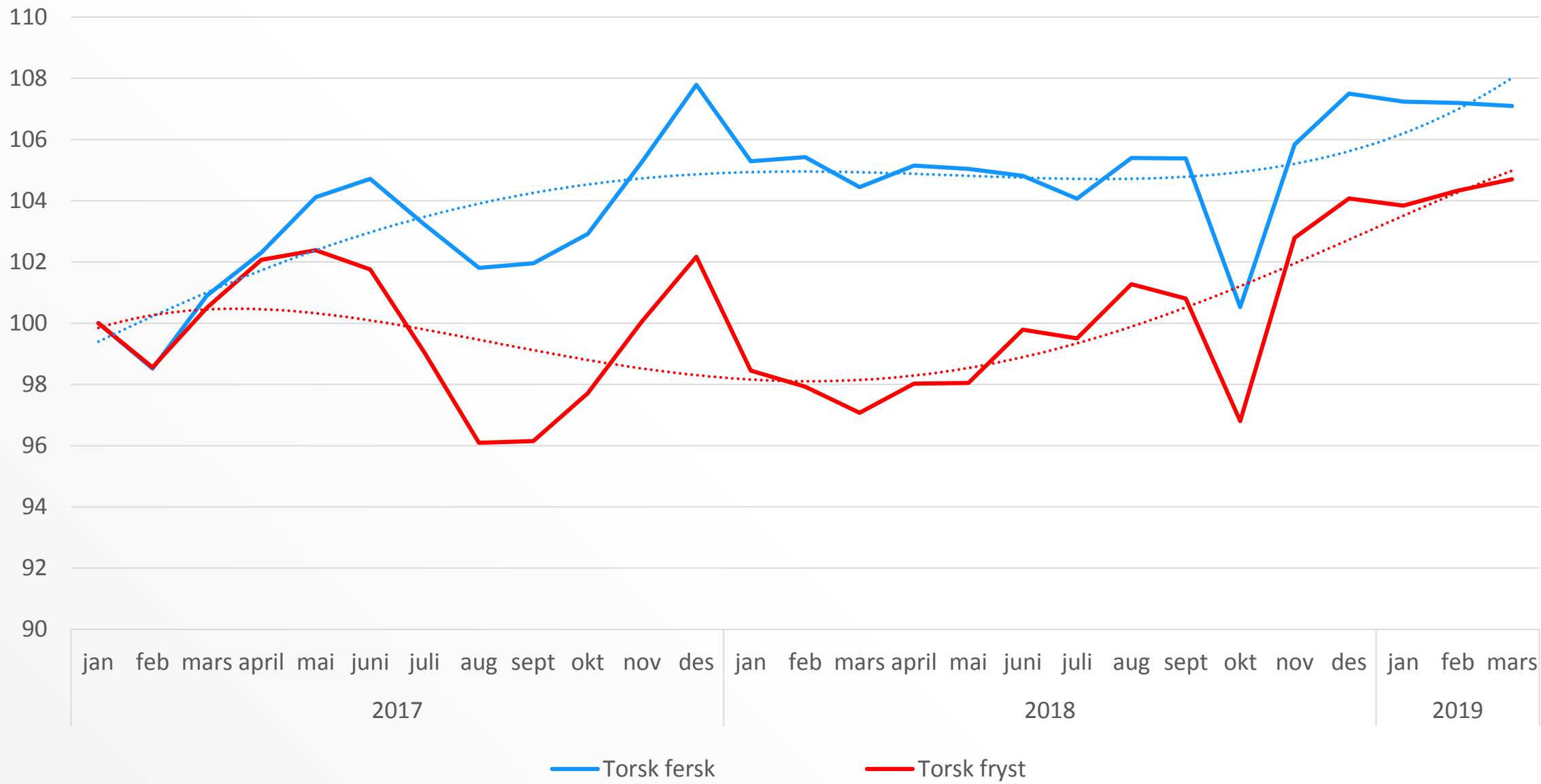
For produkter av sei ser vi litt forskjellige utslag av valuta i 2018. Det anslås et positivt bidrag til eksportverdien for fersk hel og filet, mens det for fryst hel har gått svakt andre veien. Dette skyldes høy eksponering mot dollar i eksporten av fryst hel, til motsetning fra øvrige produkter av sei som hovedsakelig selges i euro. Klippfisk av sei er inkludert under konvensjonelle produkter i seksjon 4 og ikke tatt med som et separat produkt her. Indeksen for fryst hel var uendret fra 2017 til 2018 målt ved årssnittet, mens indeksene for fersk hel og filet svekket seg med hhv. 3 % og 2 %.

Eksporten av hyse har noe av den samme overordnede strukturen som vi ser for torsk og sei, med høy andel dollaroppgjør for fryst hel fisk, mens øvrige produkter er mer rettet mot EU-markedet og euro/pund. Dette gjorde at indeksen for fryst hel hyse styrket seg med 1 % i 2018, mens indeksene for øvrige hyseprodukter svekket seg. Hittil i 2019 har dette imidlertid slått ut andre veien med en svekkelse av indeksen for fryst hel på 7 %. Indeksen for fersk hel og filet har samtidig svekket seg med hhv. 2 % og 3 %.

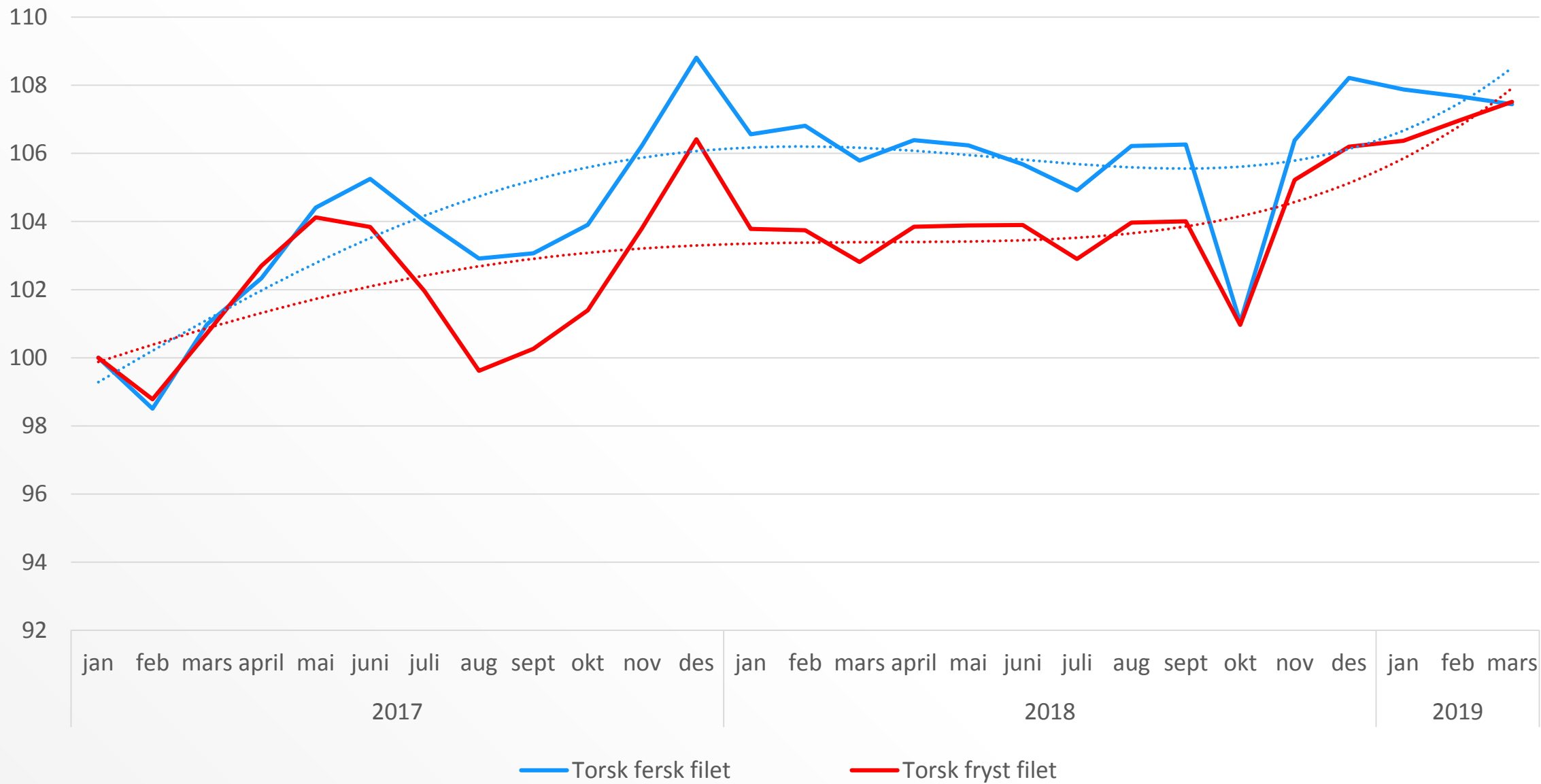
Torsk, hyse og sei – Alle produkter

Produkter av torsk

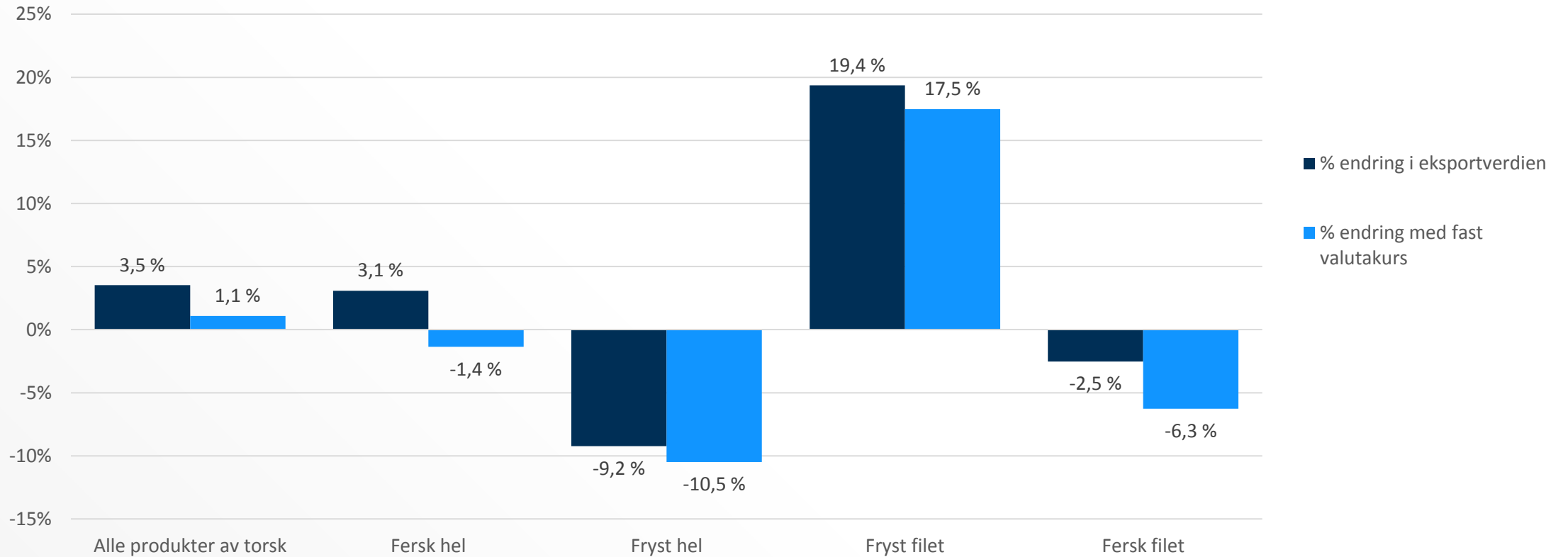

Produkter av torsk

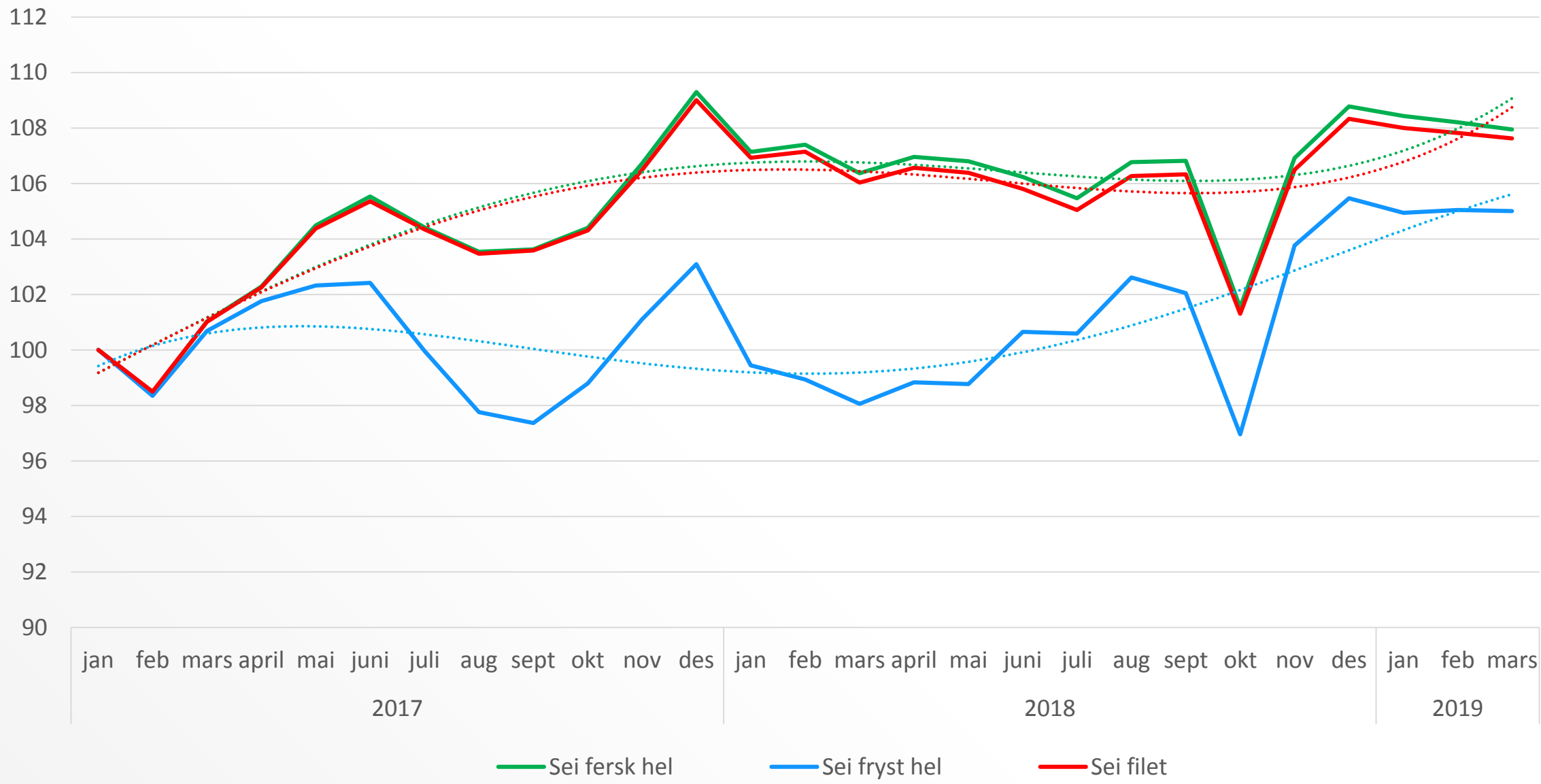

Eksportverdi - Produkter av torsk

Endring 2017 -> 2018

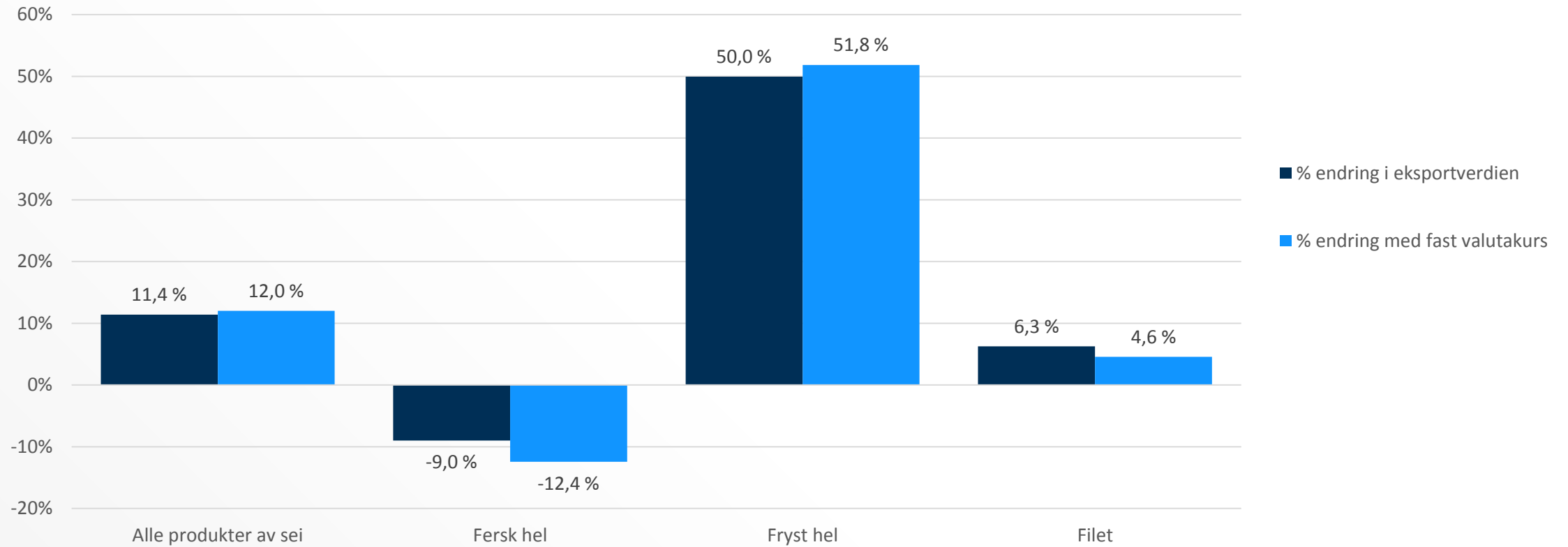

Produkter av sei

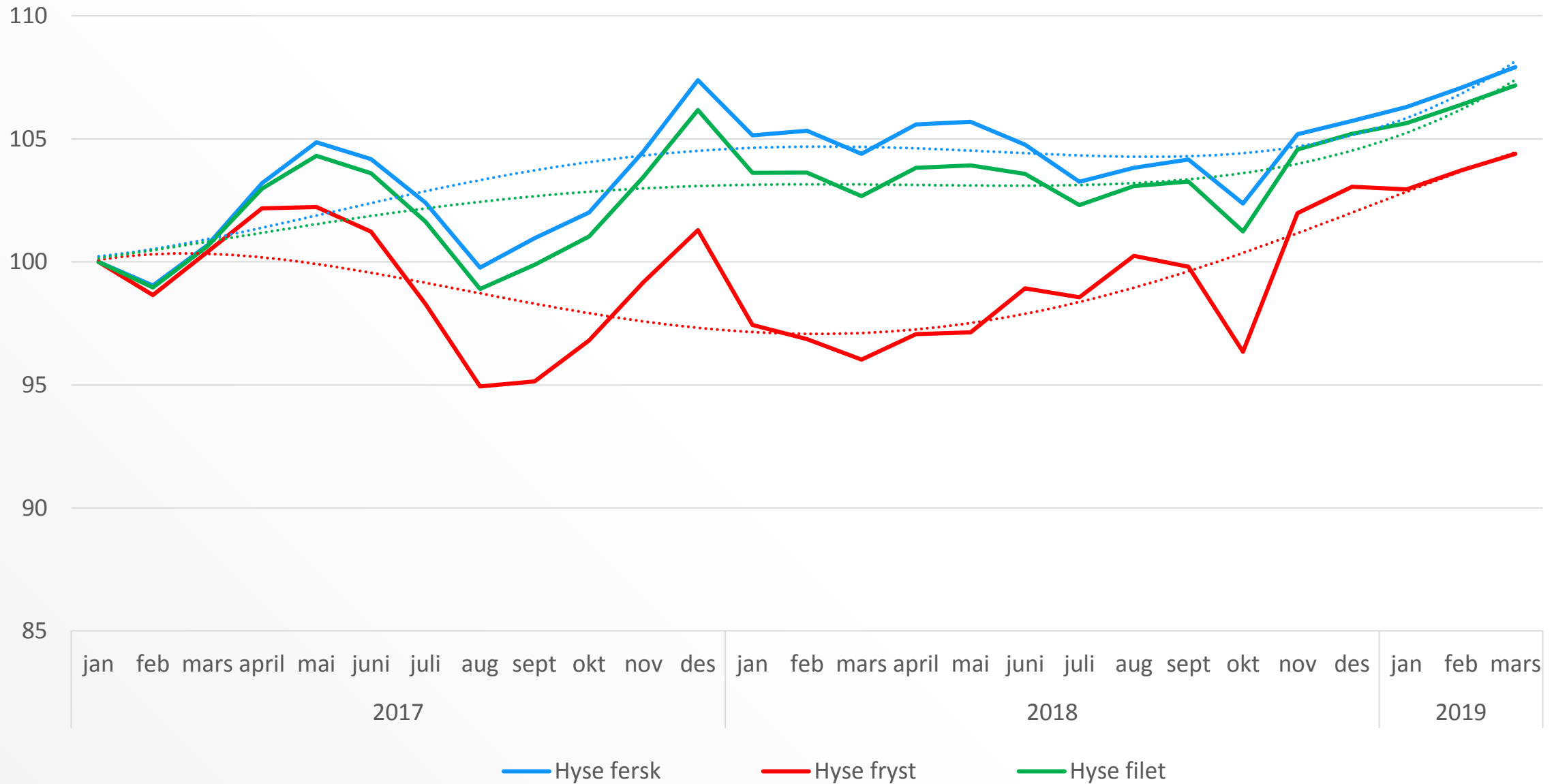

Eksportverdi - Produkter av sei

Endring 2017 -> 2018

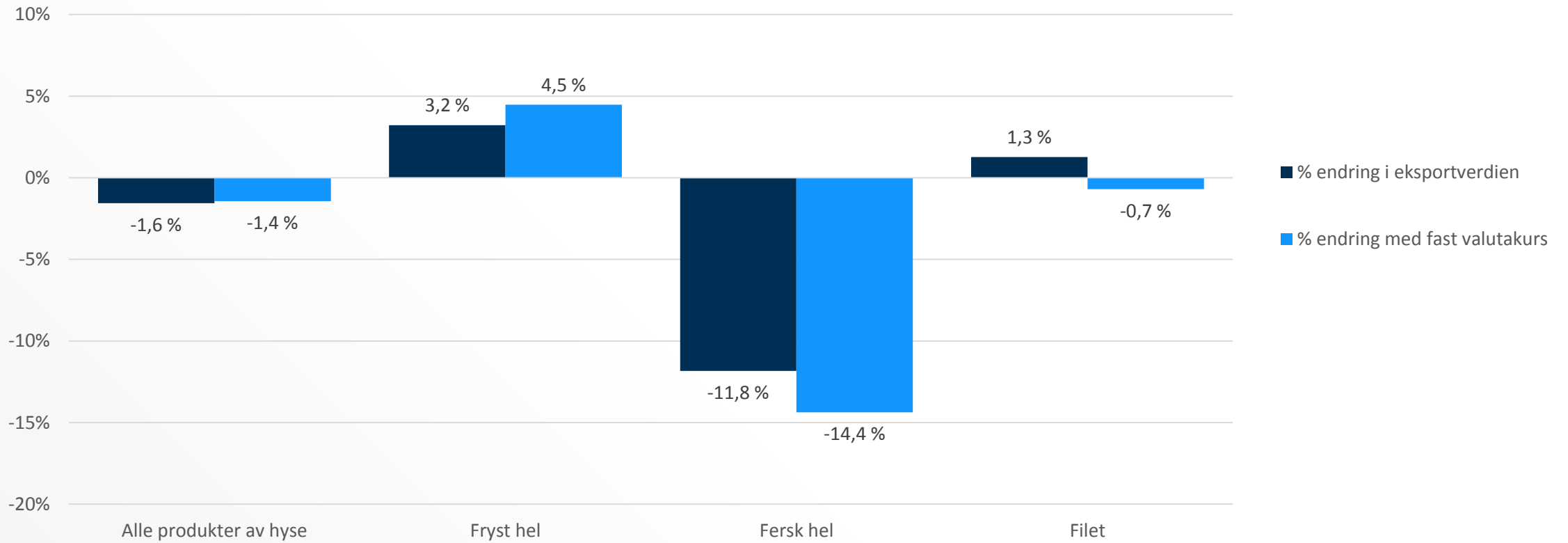
Produkter av hyse

Eksportverdi - Produkter av hyse

Endring 2017 -> 2018

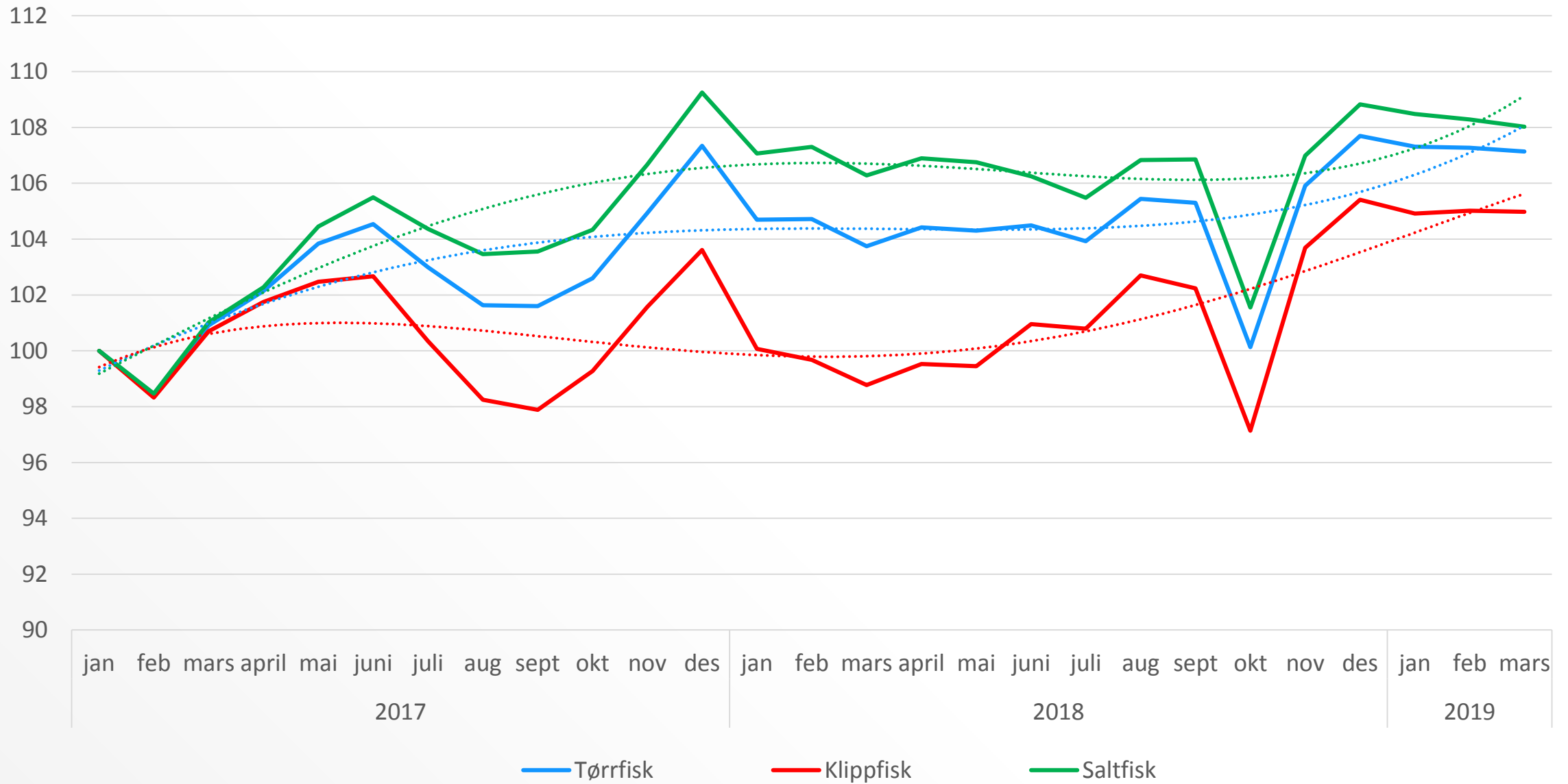
4. Konvensjonelle produkter

Utviklingen innen tørrfisk, saltfisk og klippfisk

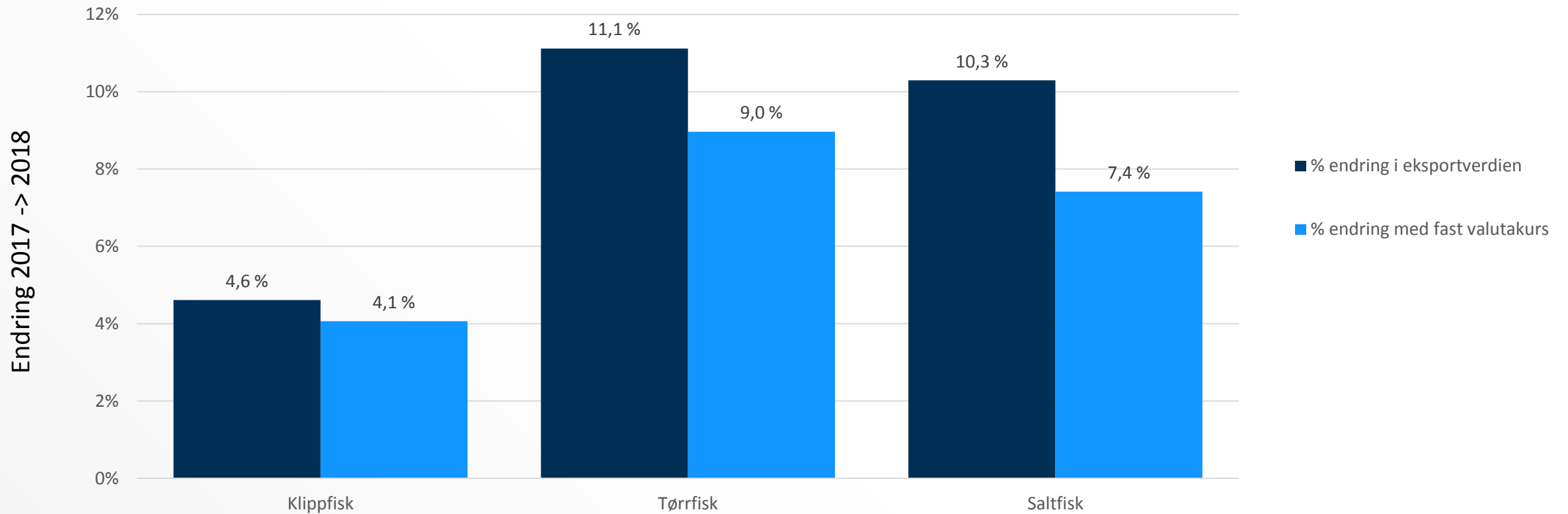
Valutaindeksene for tørrfisk og saltfisk svekket begge seg i 2018, med hhv. 2 % og 3 %. Indeksen for klippfisk var uendret fra året før, målt ved årssnittet. Hittil i 2019 har alle tre indeksene svekket seg, med 3 % for tørrfisk, 5 % for klippfisk og 1 % for saltfisk.

Våre beregninger anslår at valuta bidro positivt til eksportinntektene i alle tre segmentene i 2018. Denne effekten var størst for saltfisk og minst for klippfisk, målt ved hvordan den prosentvise veksten har blitt påvirket.

Konvensjonelle produkter

Eksportverdi - konvensjonelle produkter

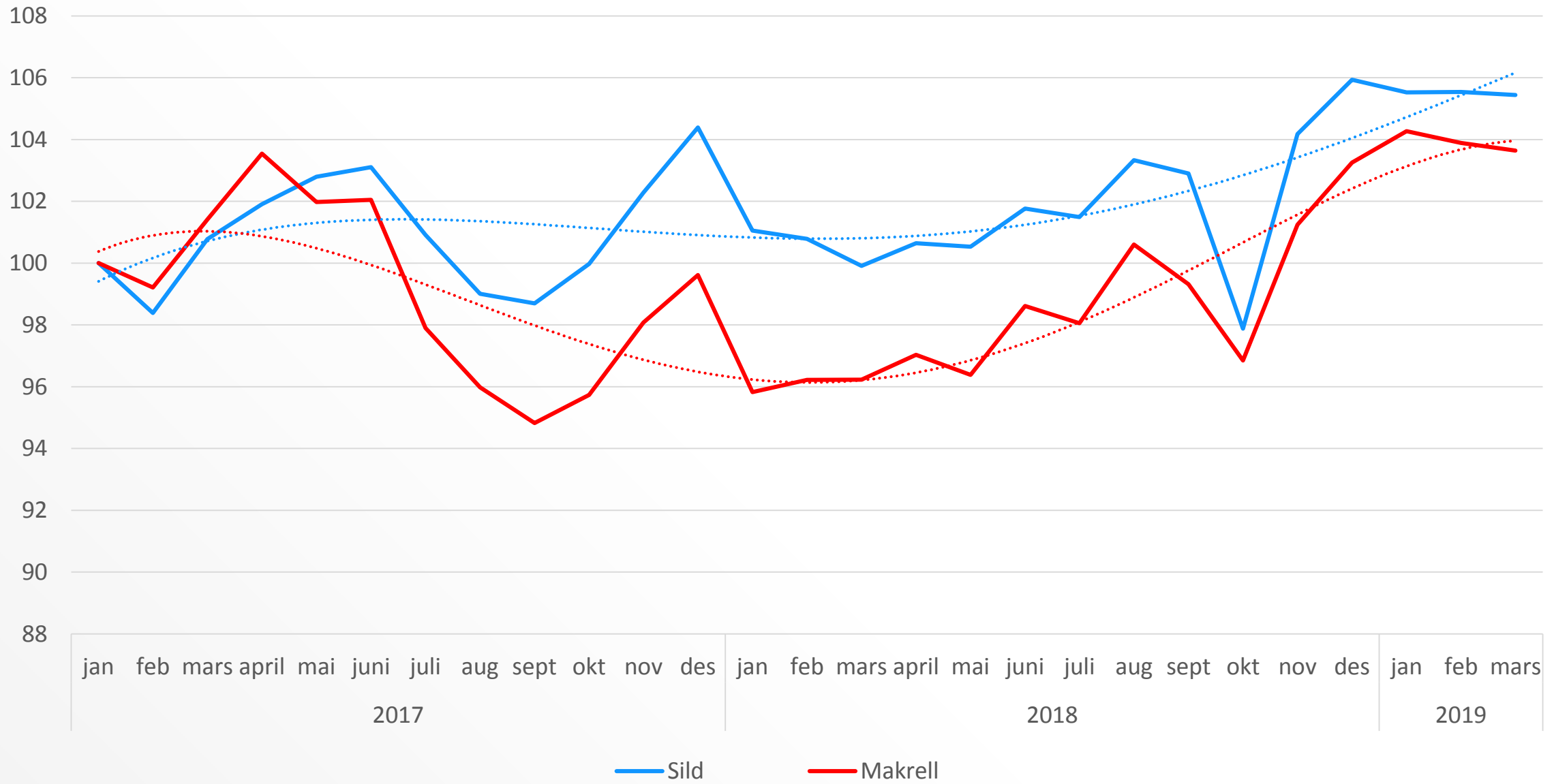
5. Sild og makrell

Utviklingen for sild og makrell

Også valutaindeksene for sild og makrell endret seg lite fra 2017 til 2018 målt ved årssnittet, både på produktnivå og for artene totalt. Indeksen for sild svekket seg med 1 % mellom årene, mens indeksen for makrell styrket seg med 1 %. Hittil i 2019 har sild-indeksen svekket seg med 5 %, mens makrell-indeksen har svekket seg med 8 %. For begge artene er det for fryst hel fisk indeksen har svekket seg mest hittil i år, begge med 8 %.

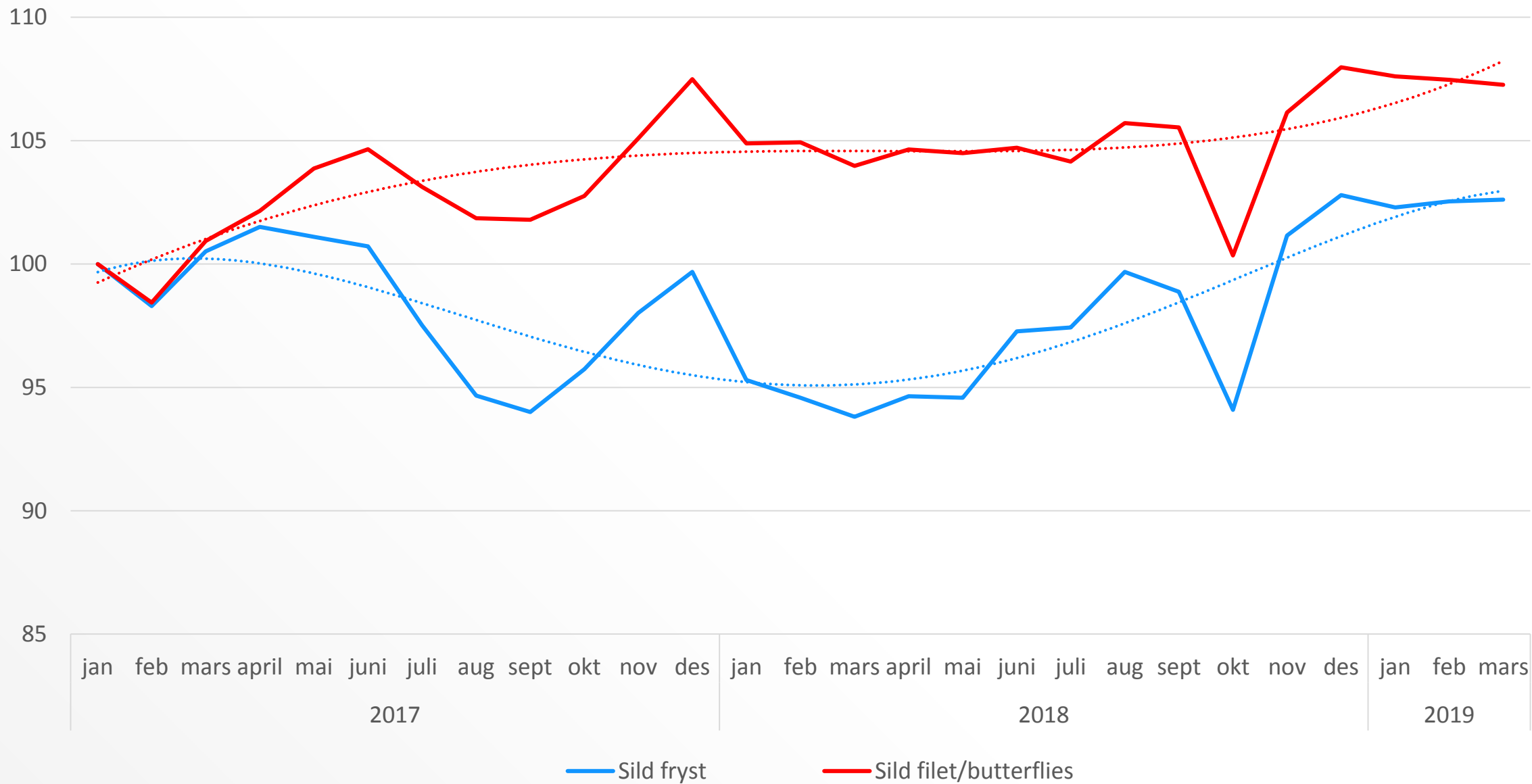
Lavere kvoter gjorde at eksporten av både sild og makrell falt betydelig i 2018 fra året før. En noe svakere krone enn året før i de største eksportmånedene på senhøsten/vinteren dempet nedgangen i eksportverdi en anelse, men av begrenset betydning. Eksportverdien for sild falt med 7,3 % mellom årene, mens med fast valutakurs ville fallet vært på 8,6 %. Tilsvarende for makrell falt eksportverdien med 7,3 %, mens denne nedgangen ville vært på 8,2 % uten en svakere krone.

Sild og makrell – Alle produkter

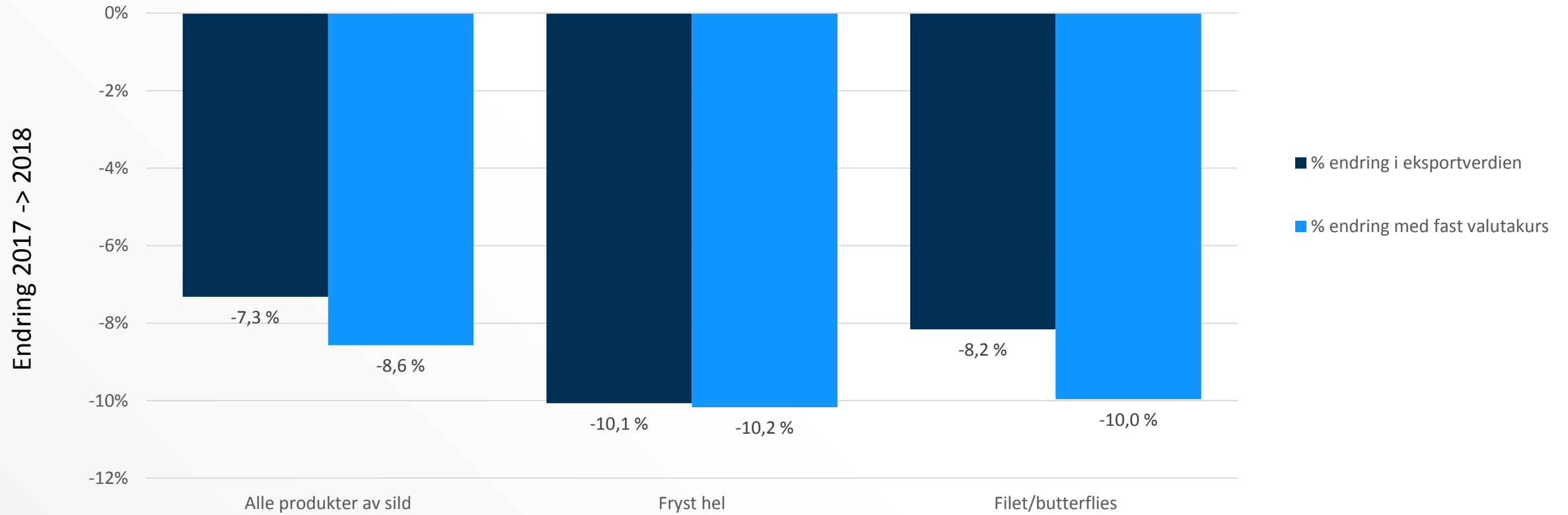

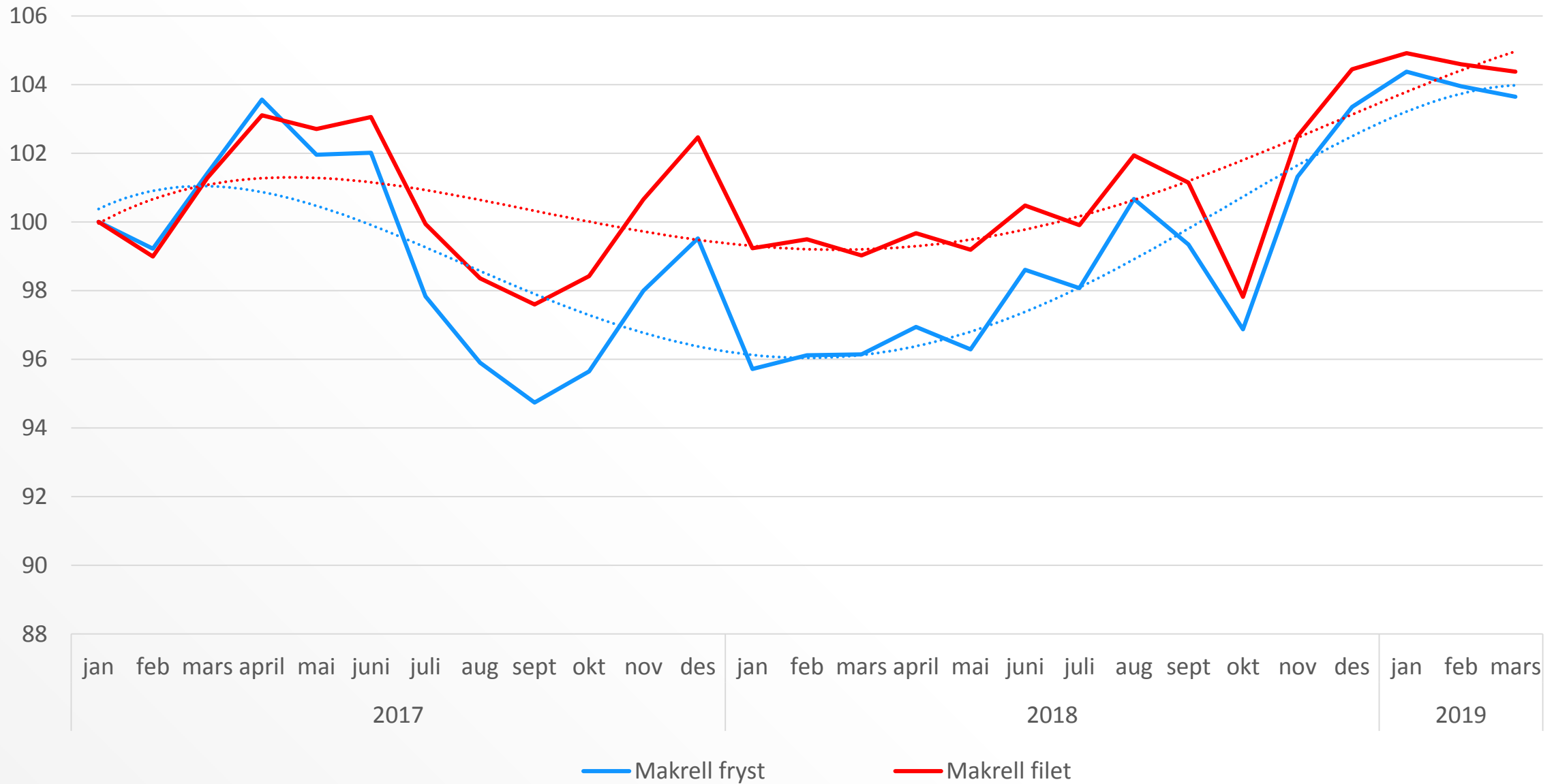
Produkter av sild

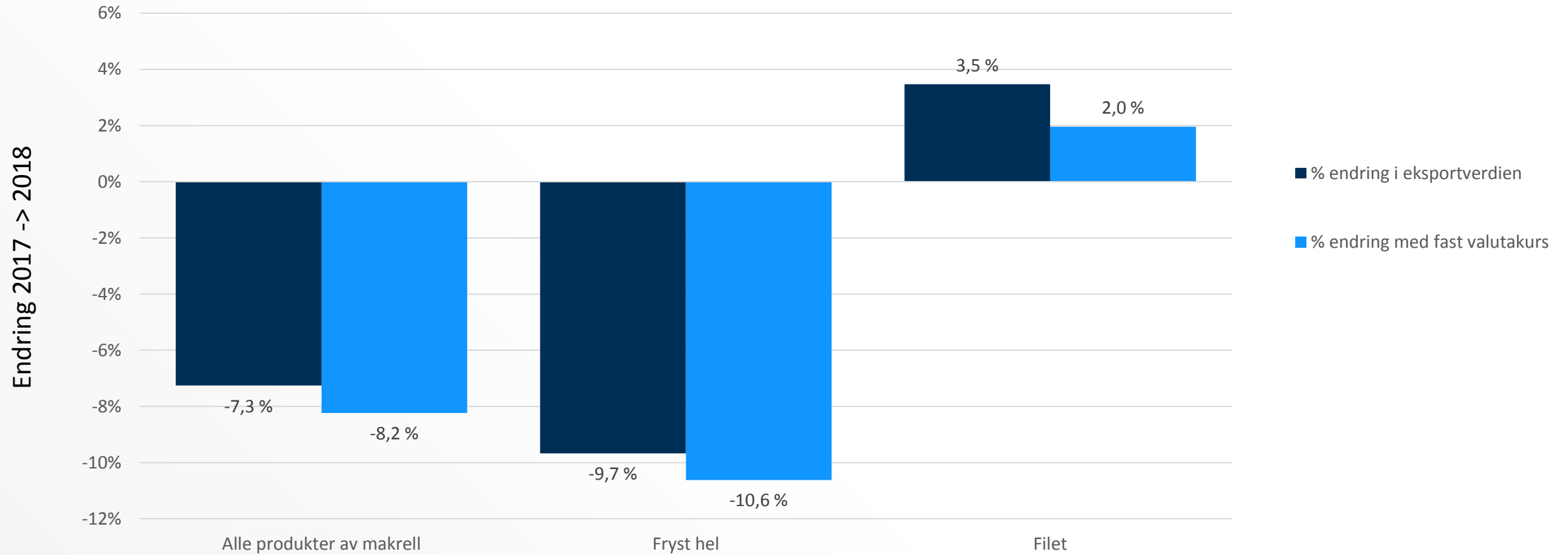
Eksportverdi - produkter av sild

Produkter av makrell

Eksportverdi - produkter av makrell

6. Laks

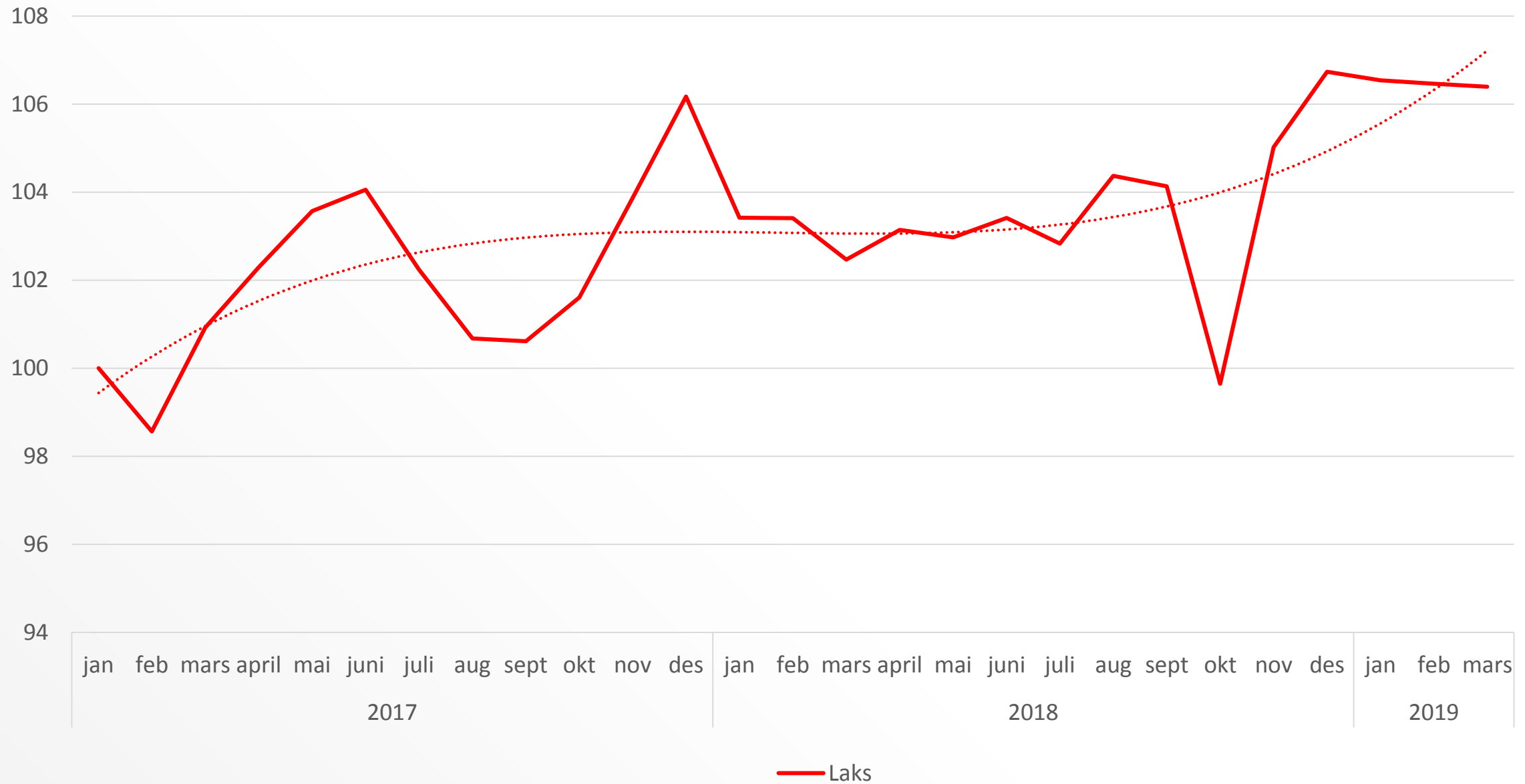
Utviklingen for laks

Valutakursindeksen for laks var 1 % svakere i 2018 enn året før, og 3 % svakere hittil i år mot samme periode i fjor. På produktnivå ser vi at indeksen for fersk hel svekket seg med 2 % i 2018, mens indeksen for fryst filet styrket seg med 1 % og indeksen for fersk filet var uendret.

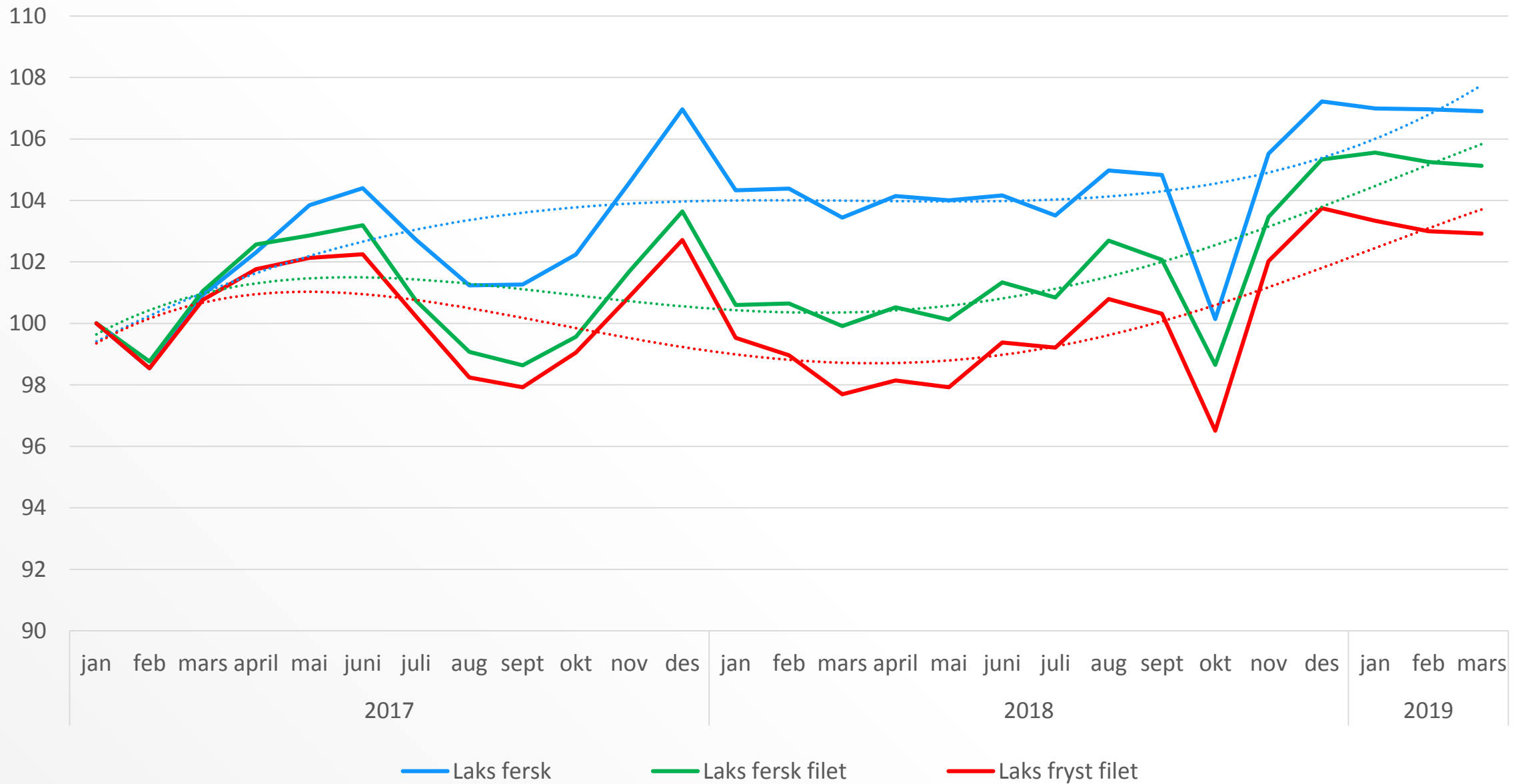
Alle tre produktindeksene har svekket seg hittil i 2019, med hhv. 3 %, 5 % og 4 % for fersk hel, fersk filet og fryst filet.

Eksportverdien for laks økte med 4,9 % fra 2017 til 2018. Uten en noe svakere krone anslår vi at denne økningen ville vært på 3,4 %. Valuta bidro positivt for eksportinntektene i alle de viktigste produktene i fjor, og målt etter hvordan den prosentvise veksten ble påvirket anslår vi at effekten var størst for fersk hel laks. Dette skyldes en relativt høyere eksponering mot euro i eksporten av fersk hel.

Laks – Alle produkter

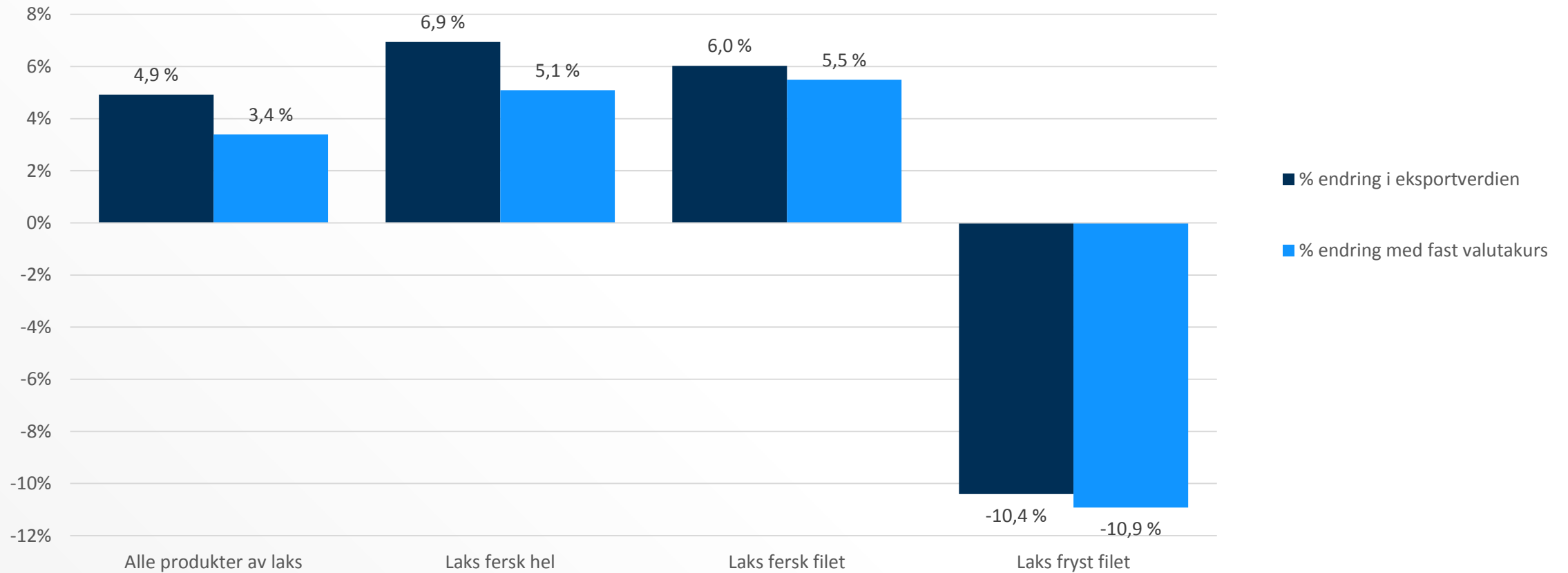
Produkter av laks

Eksportverdi - produkter av laks

Endring 2017 -> 2018

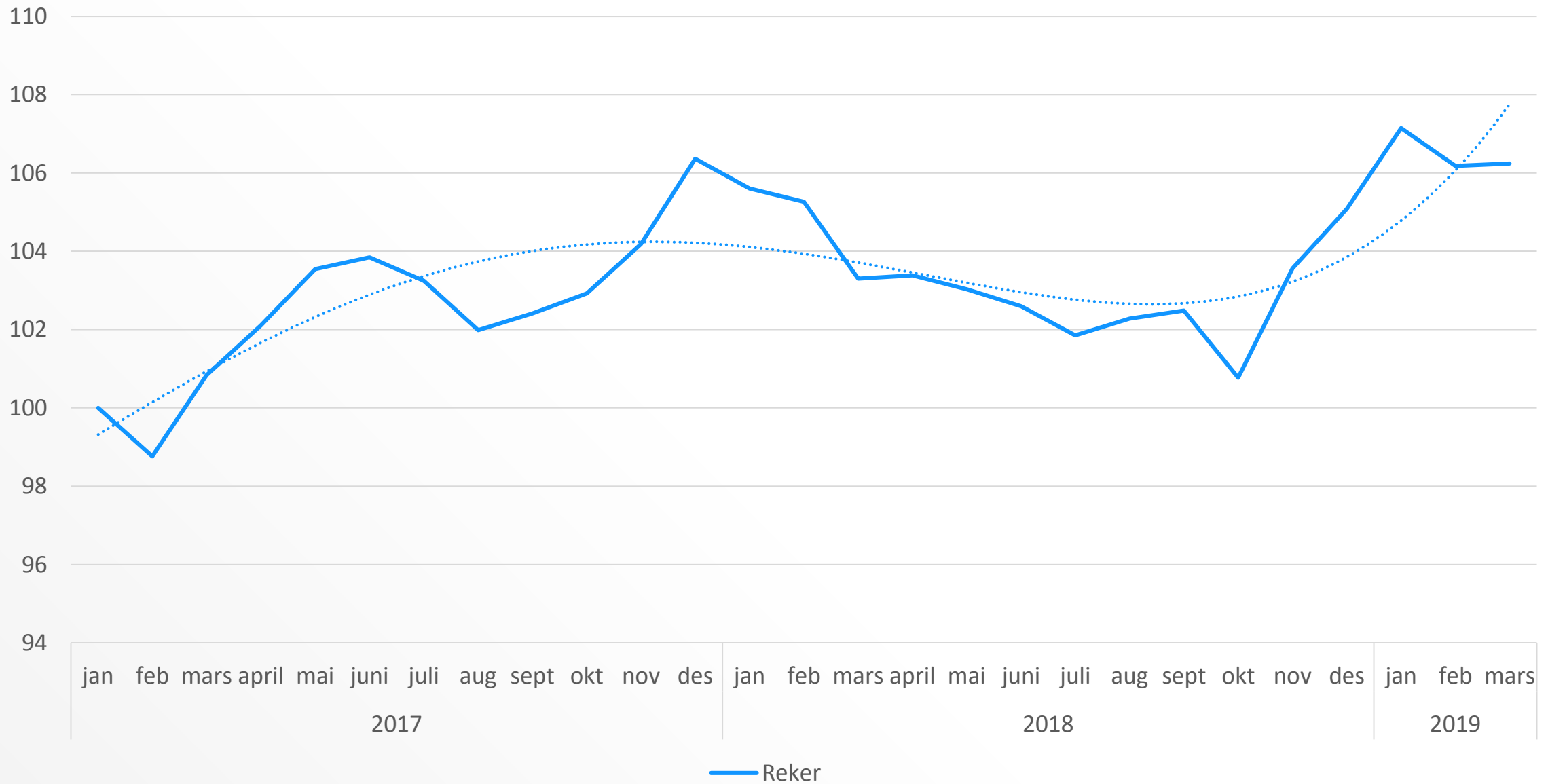
7. Reker

Utviklingen for reker

Eksporten av reker skiller seg noe fra alle de øvrige produktene vi har sett på ved at svenske kroner er relativt mye viktigere som handelsvaluta. I 2018 ble cirka 32 % av volumet eksportert til Sverige. Valutaindeksen for reker svekket seg med 1 % i 2018 fra året før. Hittil i år har den svekket seg med 2 % fra samme periode i fjor.

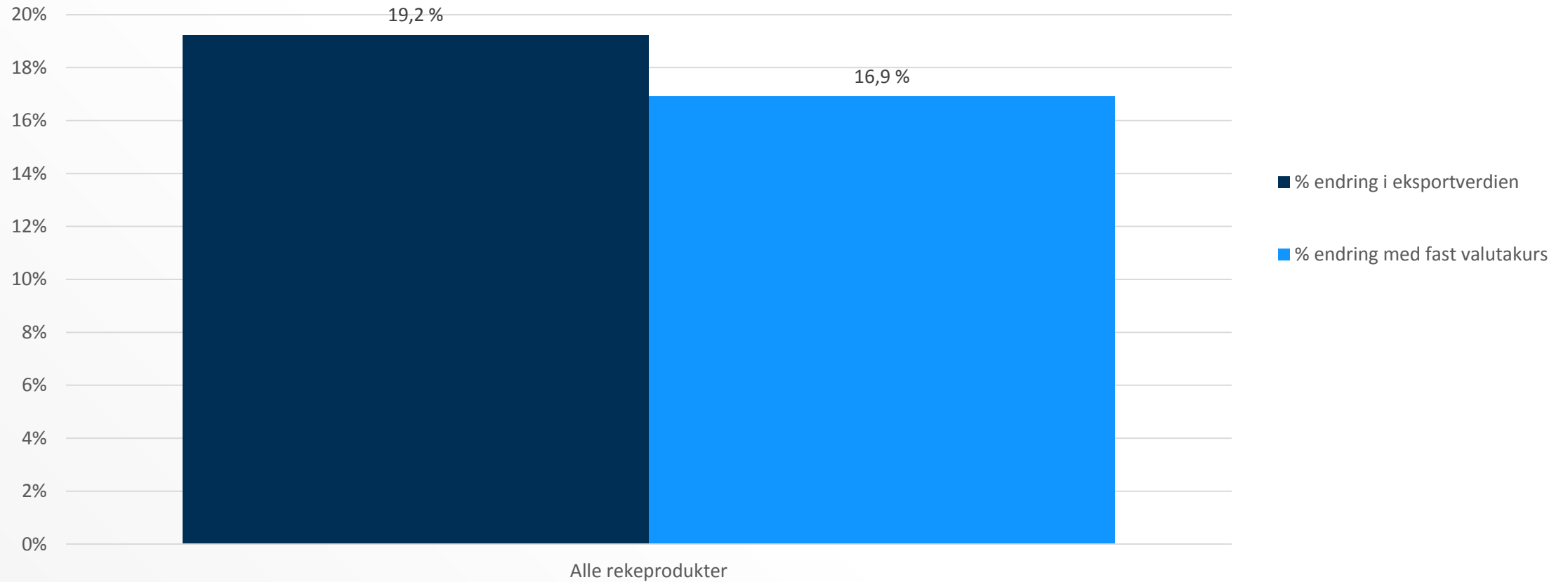
Eksportverdien økte med hele 19,2 % fra 2017 til 2018. En svakere krone bidro noe til dette, og med fast valutakurs anslår vi at veksten ville vært på 16,9 %.

Reker – Alle produkter

Eksportverdi - rekeprodukter

Endring 2017 -> 2018

8. Konkurransesituasjonen overfor andre produsentland

Forklaring av figurene i denne seksjonen

I denne seksjonen ser vi nærmere på de hjemlige valutaene til tre av våre viktigste konkurrenter i sjømatmarkedene: Island, Chile og Skottland. Vi ser på vekslingskursen mellom hver av disse og norske kroner, i tillegg til en handelsvektet valutakursindeks for hvert av landene.

En viktig forskjell fra indeksene/vekslingskursene vist tidligere i presentasjonen, er at vi nå ser på dem fra konkurrentlandets perspektiv. For eksempel: En høyere verdi i den islandske indeksen indikerer en svakere islandsk krone. En lavere verdi på vekslingskursen mot NOK indikerer en sterkere islandsk krone.

Én mulig tolkning av indeksen er at den måler utviklingen i internasjonal konkurransekraft hos landets eksportindustri. En høyere indeksverdi vil da indikere forbedret konkurransekraft, mens en lavere verdi indikerer forverret konkurransekraft. En høyere verdi i vekslingskursen mot NOK vil dermed spesifikt indikere *en forbedret konkurranseposisjon relativt til norske eksportører*.

Utviklingen i konkurransesituasjonen

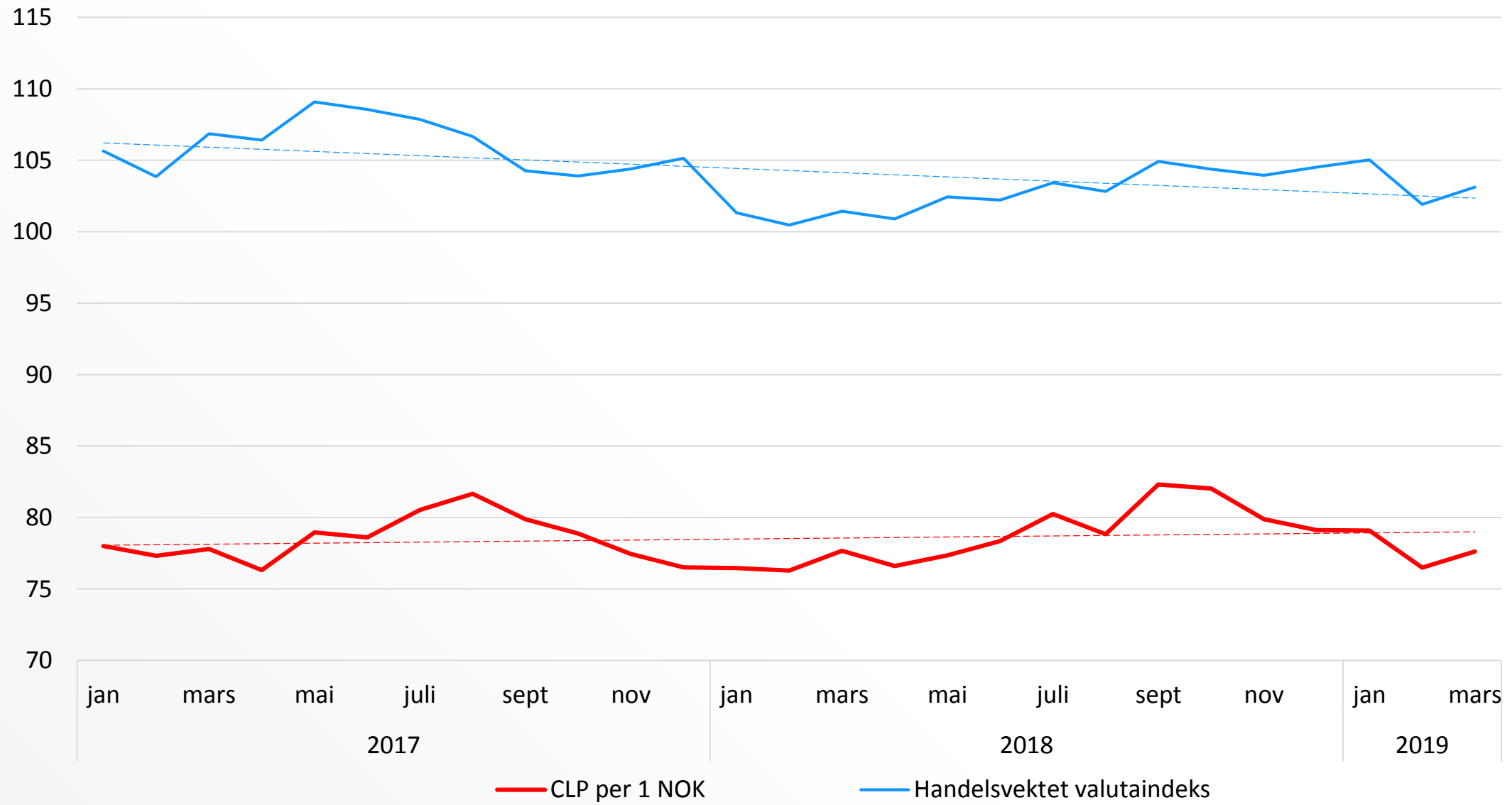
Vekslingskursen mellom norske kroner og chilenske pesos har vært stabil de siste årene. Samtidig har pesoen gradvis styrket seg jevnt over, målt ved valutaens handelsvektede indeks. Fra 2017 til 2018 styrket den handelsvektede indeksen seg med 3 %, mens vekslingskursen mot norske kroner var uendret. I Chile har den økonomiske veksten begynt å ta seg opp de siste par årene, blant annet drevet frem av lave rentenivåer. Dette kan bidra til en videre styrking av pesoen fremover.

Den islandske kronen har svekket seg jevnt over de siste årene, også mot norske kroner. Fra 2017 til 2018 svekket den seg med 3 % mot norske kroner og 4 % målt ved den handelsveide indeksen. Den svekket seg også med 6 % mot euroen, som er en viktig handelsvaluta for landets eksportindustri. Denne perioden med svekkelse kommer etter en lang periode med stadig sterkere islandsk krone. Fra 2012 til 2017 styrket islandske kroner seg med hele 40 % mot norske kroner og 25 % mot euro. Islands økonomi har bak seg en periode med formidabel vekst, men denne veksten har nå begynt å avta med nedgang i eksport og investeringer.

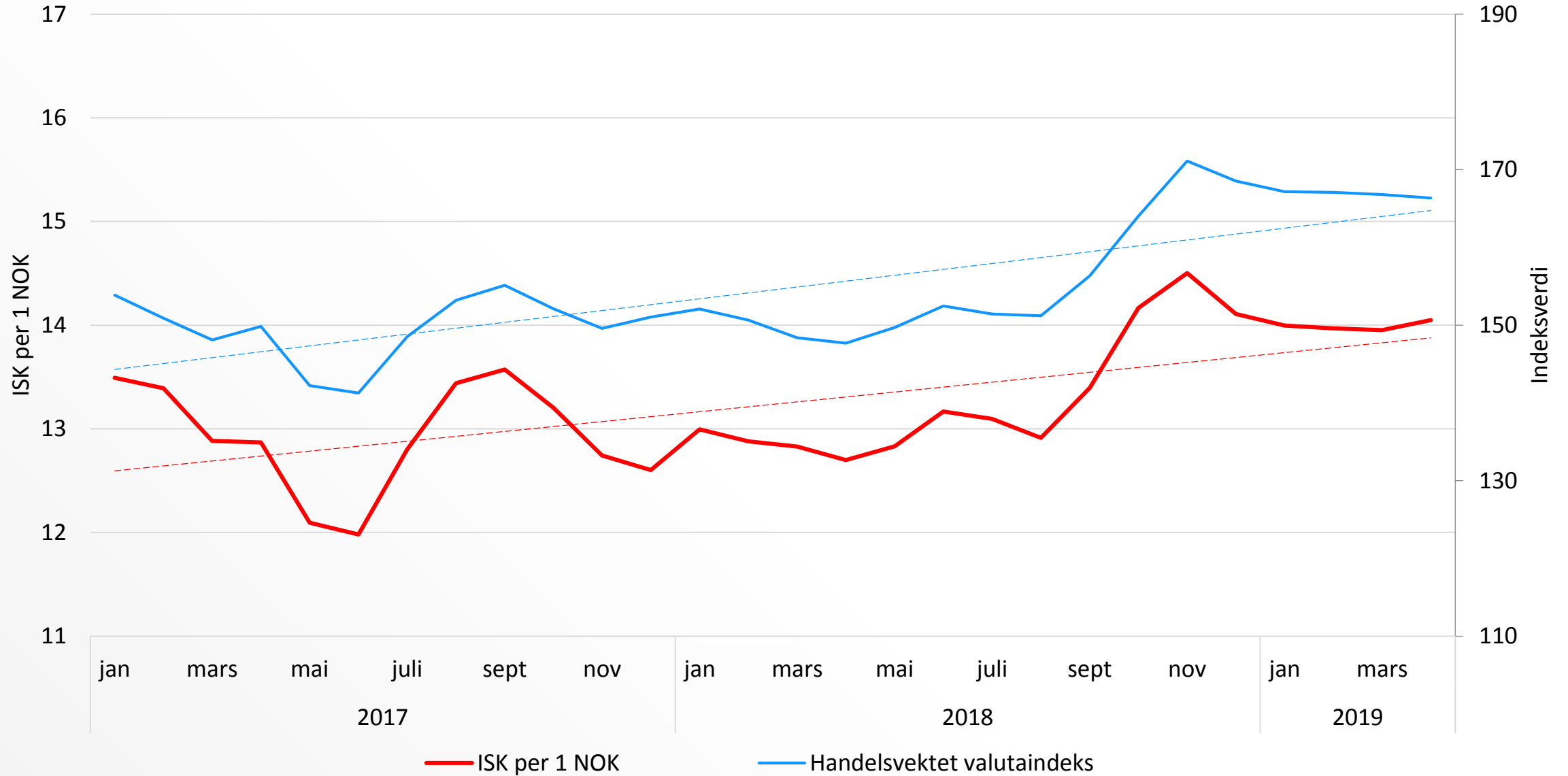
De skotske lakseprodusentenes konkurranseposisjon er sårbar for svingninger i det britiske pundet. Samtidig er Storbritannia et viktig marked for norsk eksport av sjømat. Pundet har vært ustabil etter den britiske beslutningen om EU-utmelding i 2016, og fluktuert i takt med forhandlingene og resultatene av disse. Videre forhandlinger, og det endelige resultatet, kan få store konsekvenser for pundverdien, og herunder både for Storbritannia som sjømatprodusent og Norge som sjømateksportør til det britiske markedet. Fra 2017 til 2018 styrket pundet seg med 2 % mot norske kroner, mens det styrket seg med 1 % målt ved den handelsveide indeksen. Det forventes moderat vekst i britisk økonomi fremover, mye avhengig av brexit-utfallet, og sentralbanken har hevet styringsrenten to ganger siden høsten 2017.

Chilenske pesos

Islandske kroner

Britiske pund per 100 NOK

